

GAMLE HUS DA OG NÅ

Status for SEFRAK-registrerte bygninger
Vega kommune
Nordland fylke 2013
3. omdrev

Åse Dammann

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 23 35 50 00

www.niku.no

Tittel Gamle hus da og nå Status for SEFRAK-registrerte bygninger Vega kommune Nordland fylke 2013 3. omdrev	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 76	Publiseringsdato 10.06.2014
	Prosjektnummer 15620829	Sider 68
	Avdeling Bygning	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Åse Dammann	ISSN 1503-4895 ISBN 978-82-8101-218-9	Periode gjennomført 2013-2014
	Forsidebilde 18150110096: Nordøya, Vega kommune. Foto: ÅD/NIKU 2013	

Prosjektleder Åse Dammann
Prosjektmedarbeider(e) Elisabeth Andersen, Tom Davies, Jens Christian Eldal, Knut Fageraas, Regin Meyer, Leidulf Mydland, Anneli Nesbakken, Troels Pettersen
Kvalitetssikrer Grete Swensen

Finansiert av Riksantikvaren

<p>Sammendrag</p> <p>I denne rapporten beskrives tap, endringer og tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900 i Vega kommune i Nordland fylke i perioden 2008-2013, samt samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega, som er de fire kommunene som ble kontrollregistrert i 2013. Resultatene analyseres i forhold til samfunnssektor, sosial miljøsammenheng, bygningstyper og geografiske variasjoner. Undersøkelsen er del av Riksantikvarens overvåkningsprogram Gamle hus da og nå, som gjennomføres ved kontrollregistrering i felt hvert femte år i 18 utvalgte kommuner. 3. omdrev av feltregistreringen startet i 2010. Bygningene som inngår i undersøkelsen ble SEFRAK-registrert i perioden 1975-1995. Det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget i overvåkningsprogrammet for Vega kommune var 439 bygninger. Ved første gangs kontrollregistrering i 2003 var 26 av bygningene gått tapt og i 2008 ytterligere 15. I 2013 ble det registrert 9 nye tap, slik at antall gjenstående bygninger i 2013 er 389. 11 % av bygningene i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget i Vega er tapt. Det årlige tapet i perioden 2008 til 2013 er på 0,5 %.</p> <p>Abstract</p> <p>This report describes losses, alterations and current condition of SEFRAK-listed buildings older than 1900 in Vega municipality, Nordland County during the period 2008-2013, and a compilation of survey results covering the same period for the municipalities of Flora, Melhus, Snåsa and Vega. These results have been analysed in relation to numerous factors, such as socio-economic sector, physical and social geography, demographics, and building types. Control surveys are carried out every fifth year in 18 selected municipalities. The third cycle of such surveys started in 2010. All the buildings were registered in SEFRAK between 1975 and 1995. The baseline figure for the control surveys in Vega was 439 buildings. By 2003, 26 buildings had been lost, with a further 15 by 2008. 9 new losses were discovered in 2013, bringing the total of remaining buildings down to 389. 11 % of the baseline figure for the control surveys in Vega municipality has been lost. Looking at the period 2008-2013 on its own, we find that the annual rate of loss is 0,5 %.</p>

Emneord Kulturminne, SEFRAK, bygning, miljøovervåkning, kontrollregistrering, tap, endring, tilstand, Vega, Nordland
Keywords Cultural heritage, SEFRAK, buildings, monitoring, control survey, loss, alteration, condition, Vega, Nordland

Avdelingsleder

Inge Lindblom

Forord

Gamle hus da og nå er Riksantikvarens miljøovervåkningsprogram for SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Målet med overvåkningsprogrammet er å få oversikt over utviklingen av tap, endringer og fysisk tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger, gjennom kontrollregistrering i felt i utvalgte kommuner. Programmet ble opprettet i år 2000 og har et langsiktig perspektiv. Overvåkingsresultatene vil gi grunnlag for målrettede tiltak i fremtidig kulturminneforvaltning.

I alt 18 kommuner er med i dette miljøovervåkningsprogrammet, og kontrollregistrering foretas hvert femte år i hver av kommunene. I 2013 ble det foretatt kontrollregistrering i Flora, Melhus, Snåsa og Vega kommune.

1. og 2. omdrev av overvåkningsprogrammet, som ble avsluttet i henholdsvis 2004 og 2009, ble gjennomført av Kulturminnekompaniet. 3. omdrev, som pågår fra 2010 til og med 2014, gjennomføres av Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU), på oppdrag fra Riksantikvaren.

Feltarbeidet i 2013 foregikk i mai, juni, august og september og ble gjennomført av Elisabeth Andersen, Tom Davies, Jens Christian Eldal, Knut Fageraas, Regin Meyer, Leidulf Mydland og Åse Dammann. Anneli Nesbakken og Troels Pettersen har bidratt med metodeutvikling og presentasjon av kartverk og tabeller til registreringen, og kart og planstatus til rapportene. Grete Swensen har ansvar for kvalitetssikring. Resultater og rapporter er utarbeidet av Åse Dammann.

Rapportene fra 3. omdrev er i stor grad utformet med samme systematikk som rapportene fra tidligere omdrev. Rapporter fra kontrollregistreringene er tilgjengelige som PDF-fil på www.ra.no og www.niku.no, og kan fås i papirformat hos Riksantikvaren.

Oslo, mars 2014

Åse Dammann, NIKU

Innholdsfortegnelse

0	Sammendrag	7
0.1	Kvantitative forandringer	7
0.2	Kvalitative forandringer.....	10
0.3	Årsak til tap og endring	11
0.4	Bruk av SEFRAK-registeret, planforhold m.m.....	12
1	Om prosjektet.....	14
1.1	Riksantikvaren og miljøovervåking (MOV)	14
1.1.1	Nasjonale mål	14
1.1.2	SEFRAK.....	14
1.1.3	Miljøovervåkingens gjennomføring.....	15
1.1.4	18 kommuner	15
1.1.5	Undersøkte SEFRAK-data.....	16
1.1.6	Parametere for MOV-undersøkelsen	19
1.1.7	Metode	20
1.1.8	Lagring av rådata og fotomateriale	21
2	Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen 2013.....	22
2.1	De utvalgte kommunene i MOV-undersøkelsen 2013.....	22
2.1.1	Undersøkte bygninger 2013	22
2.2	Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen i Vega 2013	23
3	Resultat.....	24
3.1	Tap	24
3.1.1	Tap – samlet	24
3.1.2	Tap – samfunnssektor	25
3.1.3	Tap – sosial miljøsammenheng	26
3.1.4	Tap – bygningstyper	27
3.1.5	Tapsårsaker.....	28
3.2	Endringer av gjenstående bygninger.....	30
3.2.1	Endringer – samlet.....	30
3.2.2	Endring – bygningstyper	31
3.3	Tilstand	34
3.3.1	Tilstand – samlet.....	34
3.3.2	Tilstand – sosial miljøsammenheng.....	35
3.3.3	Tilstand – bygningstyper	36

4	Geografiske variasjoner	37
4.1	Tap og geografiske variasjoner.....	38
4.1.1	Tap – områder: Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyan	38
4.1.2	Tap – tettbygd/spredtbygd.....	39
4.2	Endringer og geografiske variasjoner	40
4.2.1	Endring – områder: Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyan.....	40
4.2.2	Endring – tettbygd/spredtbygd	41
4.3	Tilstand og geografiske variasjoner	42
4.3.1	Tilstand – områder: Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyan.....	42
4.3.2	Tilstand – tettbygd/spredtbygd.....	43
5	Utvikling og tendenser	44
5.1	Utviklingen i kommunen	44
5.2	Tendenser i trusselbildet.....	48
6	Samlet resultatoversikt MOV 2013	50
6.1	Kvantitative forandringer	50
6.2	Kvalitative forandringer.....	56
6.2.1	Bestandsutviklingen i forhold til sosial miljøsammenheng	56
6.2.2	Bestandsutviklingen i forhold til bygningstyper	57
6.2.3	Tapsårsaker.....	58
	Figurliste	59
	Kilder.....	60
	Vedlegg.....	61
	Vedlegg 1: Tap, endring og tilstand i Vega fordelt på bygningstyper	61
	Vedlegg 2: Tap, endring og tilstand i Vega fordelt på registreringskretser.....	62
	Vedlegg 3: Kommune- og fylkeskart.....	63
	Vedlegg 4: Kart over tapte bygninger i Vega 3. omdrev	64
	Vedlegg 5: Kart over endrete bygninger i Vega 3. omdrev	65
	Vedlegg 6: Kart over trueete bygninger i Vega 3. omdrev	66

0 Sammendrag

0.1 Kvantitative forandringer

Undersøkellesgrunnlaget for Vega kommune i 3. omdrev besto av 398 SEFRAK-bygninger. Mellom 2008 og 2013 har 9 bygninger gått tapt, dvs. 2 % av bygningene i undersøkelsesgrunnlaget. Dette tilsvarer et årlig tap på 0,5 % fra 2008 til 2013.

Til sammen er 182 bygninger i Vega registrert som endret (alle endringstyper). Dette tilsvarer 47 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev. Det betyr at det i 2013 er 83 flere endrete bygninger enn i 2008 og 113 flere enn i 2003.

6 bygninger i Vega er sterkt endret (endringstype A), det vil si 2 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev. Dette er 4 flere sterkt endrete bygninger enn i 2008. 17 % av de gjenstående bygningene har middels endringer (endringstype B) og 28 % har mindre endringer (endringstype C).

14 bygninger i Vega er sterkt truet. Dette tilsvarer 4 % av de gjenstående bygningene. I tillegg er 28 bygninger registrert som truet, en andel på 7 %. I 2008 var 9 % av de gjenstående bygningene i Vega sterkt truet.

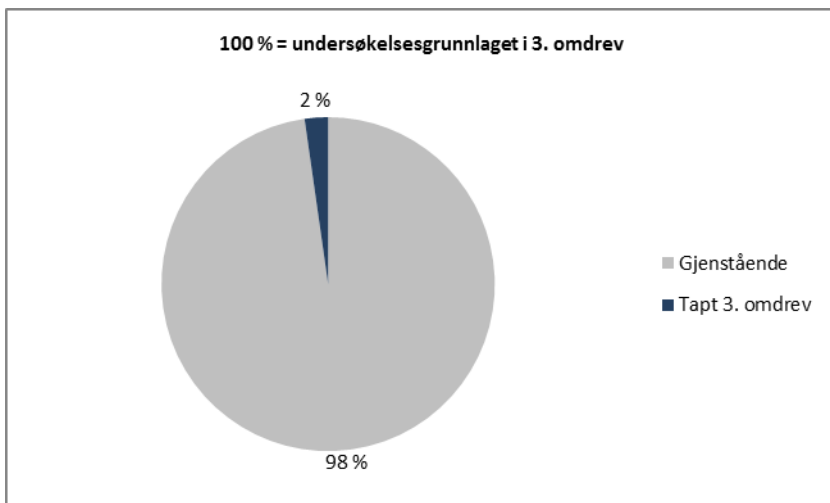
Til sammen er 29 av bygningene i Vega tapt, sterkt endret (endringstype A) eller sterkt truet (ingen av bygningene er både sterkt endret og sterkt truet). Dette tilsvarer 7 % av bygningene i undersøkelsesgrunnlaget for 2013.

Til sammen er 170 bygninger i Vega i tilnærmet samme form som ved den opprinnelige SEFRAK-registreringen, fratrukket bygninger som er tapt, truet, sterkt truet eller endret (alle endringstyper). Dette tilsvarer 43 % av undersøkelsesgrunnlaget for Vega i 3. omdrev. I 2008 var denne andelen på 54 %.

4 bygninger i Vega er registrert med ukjent endringsstatus (1 % av de gjenstående).

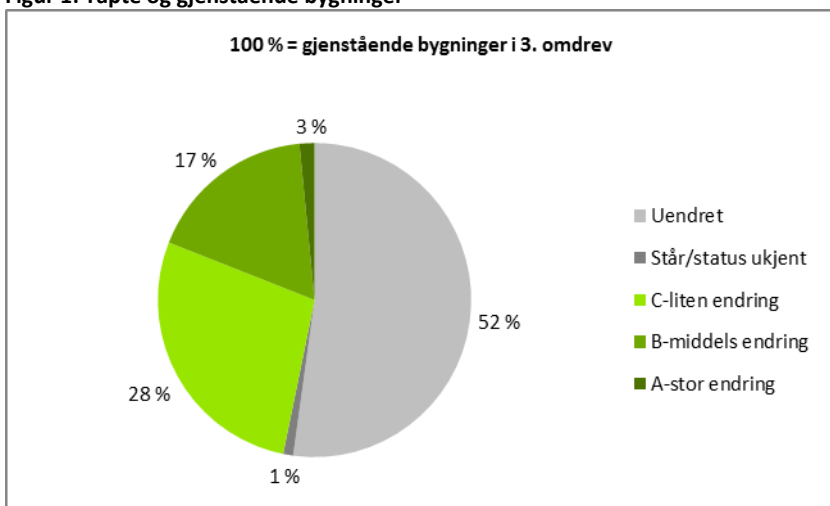

18150103020: 43 % av SEFRAK-bygningene som inngikk i undersøkelsesgrunnlaget ved oppstart av kontrollregistreringen i Vega kommune er registrert som uendret og intakt i 3. omdrev. Foto: KF/NIKU 2013

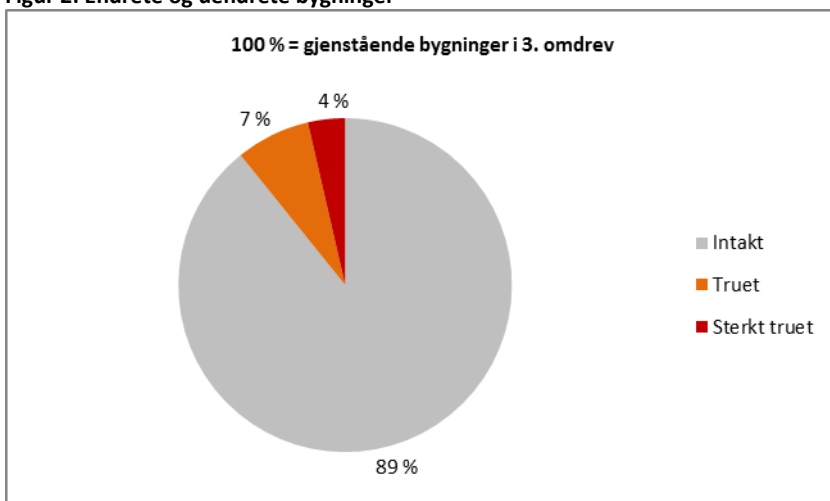
Undersøkelsesgrunnlag 3. omdrev	398
Tapt 3. omdrev	9
Gjenstående 3. omdrev	389

Figur 1: Tapte og gjenstående bygninger

Uendret	203
Står/status ukjent	4
C-liten endring	108
B-middels endring	68
A-stor endring	6
Gjenstående 3. omdrev	389

Figur 2: Endrete og uendrete bygninger

Intakt	347
Truet	28
Sterkt truet	14
Gjenstående 3. omdrev	389

Figur 3: Bygningstilstand

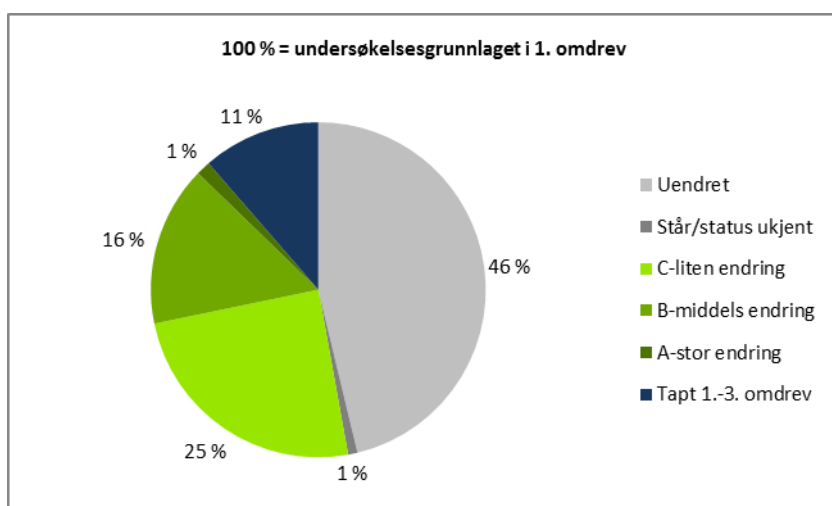
Akkumulert tap, endring og tilstand

Det akkumulerte tapet etter 3. omdrev i Vega er på 11 % av undersøkelsesgrunnlaget på 439 bygninger fra 1. omdrev. I 2. omdrev var det akkumulerte tapet på 9 %, og i 1. omdrev var det på 6 %.

Det akkumulerte antall endrete bygninger (alle endringstyper) etter 3. omdrev i Vega utgjør 42 % av undersøkelsesgrunnlaget for 1. omdrev. Til sammenligning var den akkumulerte andelen endrete bygninger 23 % i 2. omdrev og 16 % i 1. omdrev.

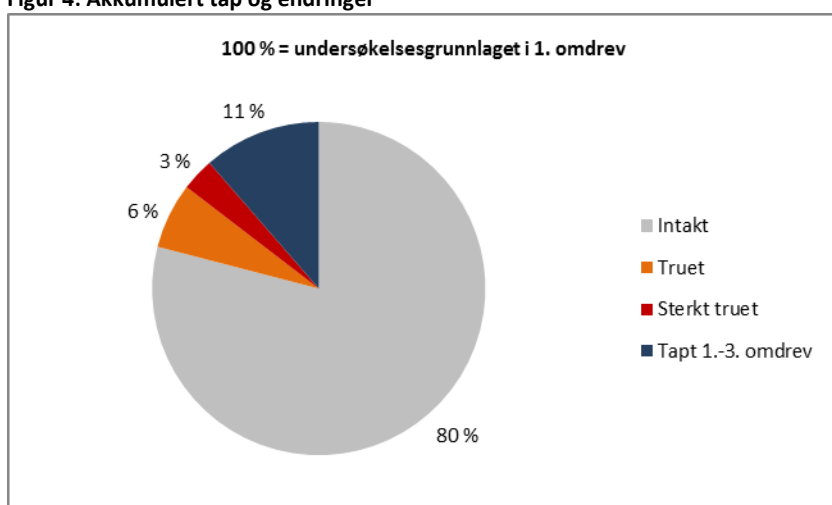
Den akkumulerte andelen bygninger som er sterkt truet etter 3. omdrev er på 3 % av undersøkelsesgrunnlaget for 1. omdrev. I tillegg er andelen som er registrert som truet på 6 %.

Den akkumulerte andelen bygninger som er tapt, sterkt truet og/eller sterkt endret (endringstype A) etter 3. omdrev i Vega utgjør 16 % av undersøkelsesgrunnlaget i 1. omdrev. Til sammenligning var den akkumulerte andelen tapte, sterkt truede og/eller sterkt endrete bygninger 18 % i 2. omdrev og 15 % i 1. omdrev.

Uendret	203
Står/status ukjent	4
C-liten endring	108
B-middels endring	68
A-stor endring	6
Tapt 1.-3. omdrev	50
Undersøkelsesgrunnlag 1. omdrev	439

Figur 4: Akkumulert tap og endringer

Intakt	347
Truet	28
Sterkt truet	14
Tapt 1.-3. omdrev	50
Undersøkelsesgrunnlag 1. omdrev	439

Figur 5: Akkumulert tap og bygningstilstand

0.2 Kvalitative forandringer

Samfunnssektor

91 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Vega kommune er knyttet til samfunnssektoren landbruk, fiske og fangst, og det er innenfor denne kategorien man finner nesten alle tapene i 3. omdrev. Tapsandelen for bygninger i denne samfunnssektoren har sunket i forhold til 2. omdrev (fra 4 % til 2 %). I tillegg er det ett tap i ukjent samfunnssektor.

Sosial miljøsammenheng

67 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Vega kommune er knyttet til landbruk som sosial miljøsammenheng. Tapsandelen i denne kategorien har sunket siden 2. omdrev (fra 3 % til 2 %). De øvrige tapene finner man i kategorien ukjent sosialmiljøsammenheng (8 %).

Bygningstyper

Av SEFRAK-bygningene i Vega kommune er det driftsbygningene som har høyest tapsandel i 3. omdrev, selv om tapsprosenten i denne kategorien er halvert siden 2. omdrev (fra 10 % til 5 %). Tapsprosenten for naust og sjøhus har også sunket (fra 5 % til 3 %), mens tapsandelen for bolighus/våningshus er den samme som i 2. omdrev (2 %).

Av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Vega kommune er det våningshus/bolighus som utgjør den største bygningskategorien (44 %), og denne kategorien ligger også høyest på endringsstatistikken. 58 % av bolighusene er nå endret (23 % økning siden 2. omdrev). 46 % av de SEFRAK-registrerte driftsbygningene er endret og 26 % av de mindre uthusene (henholdsvis 26 % og 22 % økning). Av naustene og sjøhusene, som utgjør 15 % av undersøkelsesgrunnlaget, er 42 % endret (14 % økning). Flesteparten av endringene er av minste grad, det vil si overflateendringer av fasade og tak, som tilsvarer mye av det vanlige bygningsvedlikeholdet.

Av bolighusene, som er den største bygningsgruppen i Vega (44 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene) er 5 % sterkt truet i 3. omdrev. I tillegg er 6 % registrert som truet. Andelen sterkt truede driftsbygninger har sunket siden 2. omdrev (fra 11 % til 2 %). I tillegg er 2 % truet. Det er de mindre uthusene som er mer utsatt for forfall (4 % sterkt truet og 16 % truet).

Geografiske variasjoner

Som i 2. omdrev er tapsandelen høyere på småøyene enn på Vegaøya/Ylvingen. På Vegaøya/Ylvingen har tapsandelen gått ned siden 2. omdrev (fra 3 % til 1 %), mens på småøyene har tapsandelen økt (fra 4 % til 6 %). Andelen endrete SEFRAK-bygninger har steget markant på småøyene siden 2. omdrev (fra 22 % til 60 %). På Vegaøya og Ylvingen har andelen endrete steget mindre (fra 25 % til 43 %). Bygningstilstanden er bedre på småøyene enn på Vegaøya og Ylvingen, med lavere andel av både sterkt truede (1 % mot 4 %) og truede SEFRAK-bygninger (1 % mot 9 %).

Kun 6 % av SEFRAK-bygningene i Vega ligger i tettstedsbebyggelse, nærmere bestemt Gladstad. Verken i 2. eller 3. omdrev har det vært bygningstap i Gladstad. Samtlige av de tapte bygningene har ligget i spredtbygde områder. Andelen endrete bygninger er lavere i Gladstad enn i resten av kommunen (32 % mot 48 %). Ingen av SEFRAK-bygningene i Gladstad er sterkt truet, men hele 7 av til sammen 22 bygninger er registrert som truet (32 %). I de spredtbygde områdene av Vega har andelen sterkt truede gått ned siden 2. omdrev (fra 9 % til 4 %), og andelen truede er klart lavere enn i Gladstad (6 % mot 32 %).

0.3 Årsak til tap og endring

9 SEFRAK-bygninger i Vega kommune er tapt i 3. omdrev. Det vil si at tapsandelen ligger på 2 % som er lavere enn i 2. omdrev (4 %). 5 av de tapte bygningene var truet i 2. omdrev. Andelen endrete SEFRAK-bygninger har økt markant siden 2. omdrev (fra 25 % til 47 %), men andelen sterkt endrete bygninger (2 %) er lav i forhold til andelen bygninger med små endringer (28 %).

Bolighusene/våningshusene har, som i 2. omdrev, relativt lav tapsandel (2 %). En stor andel av bolighusene er endret (58 %), og få tap og mange endringer tyder på vedlikehold og bruk. Tapsandelen for de større driftsbygningene er halvert i forhold til 2. omdrev (fra 10 % til 5 %), men det er fremdeles denne bygningskategorien som har mest tap. Tapet av større driftsbygninger på gårdsbruk må sees i sammenheng med strukturelle endringer og effektivisering av landbruket. Bygningstap og forfall kan skyldes funksjonstømming, men også aktiv landbruksdrift som medfører behov for nye og tidsmessige driftsbygninger. Ingen av de mindre uthusene er tapt. Årsaken kan være at de mindre uthusene tar mindre plass og er bedre egnet for funksjonsendringer.

Det er verdt å merke seg at andelen endrete bygninger har økt kraftigst i Verdensarvområdet (fra 22 % til 60 %), noe som kan ha sammenheng med økt status og bruk av bygningene i disse områdene. At tapsandelen for naust og sjøhus er synkende, kan også ha sammenheng med en slik revitalisering av kystens bygningsarv i kjølvannet av verdensarvstatusen. Et faremoment ved økt satsing på turisme er imidlertid at nyanlegg på ulike måter kan komme i konflikt med de eldre kulturmiljøene.

18150107010: Av alle bygningskategoriene er det de større driftsbygningene som har vært mest utsatt for tap i alle tre omdrev av kontrollregistreringen i Vega kommune. Til sammen 17 er tapt siden oppstart av kontrollregistreringene. 52 er gjenværende etter 3. omdrev. Av disse er 46 % endret, men ingen har større volumendringer. Foto: KF/NIKU 2013

0.4 Bruk av SEFRAK-registeret, planforhold m.m.

Vega kommune har kopisett av SEFRAK-skjemaer og kart, og ekstra papirkopier av bildene. Nordland fylkeskommune ønsker økt bruk av Askeladden og SEFRAK-registeret i kommunenes saksbehandling, og at tiltak som berører kulturminner beskrevet i *Kulturminner på Sør-Helgeland* blir oversendt fylkeskommunen for uttalelse.¹

I kommuneplanens samfunnsdel heter det at konsekvensene for kulturminner skal vurderes ved større endringer i arealbruk og at kulturminner, kulturmiljø- og landskap skal sikres som kunnskapsressurs og grunnlag for aktiv bruk, opplevelse av historisk kontinuitet og stedsidentitet.²

Det er gitt egne bestemmelser for Vegaøyene verdensarvområde i kommuneplanens arealdel, for å verne om de internasjonale og nasjonale natur- og kulturarvverdiene. Det kan legges til rette for tradisjonelle næringer, fiske og landbruk inklusive ærfugldrif, og naturbasert reiseliv. Nyere tids kulturminner skal ivaretas, og ny bebyggelse skal ikke forringe kvaliteten i området. Nybygging, ombygging og restaurering skal tilpasses natur- og kulturmiljø i omfang, plassering, utforming, arkitektur og autentisitet.³ Ved inngrep i bygningsmiljøer skal man ta hensyn til stedets integritet, sammenhengene i kulturlandskapet og forholdet mellom enkeltbygningene. Ved tidsmessige endringer skal bygningens uttrykk opprettholdes, og ny bruk skal respektere bygningens integritet, karakter og form. Endringer over tid skal verdsettes og forstås som et viktig aspekt ved lokal bygningsarv, og tilbakeføring til en bestemt tidsperiode er normalt ikke en målsetting. Bestemmelsene gjelder for all bygningsarv innenfor verdensarvområdet, bortsett fra objekter fredet etter kulturminneloven.⁴

Bygningsmiljøet på Skjærvær ble fredet i 1969, og fredningen er samtidig en områdefredning for hele øya. Bygningsendringer og nybygg tillates ikke, bortsett fra hvis det dreier seg om tilbakeføring, eller ved nødvendige tiltak for å opprettholde tradisjonell drift i fiskeværet, med fiske, egg- og dunsanking og jordbruk. I fredningsvedtaket heter det videre at fredningen ikke skal være til hinder for tradisjonell bruk og drift.⁵

Området Nes-Kirkøy er regulert til spesialområde bevaring etter plan- og bygningsloven. I reguleringsbestemmelsene heter det at det skal legges vekt på materialautentisitet ved istandsetting av eksisterende bebyggelse, men at tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere tilstand kan tillates der hvor dette ivaretar kulturminneverdiene bedre enn ved bevaring av det eksisterende.⁶

89 av bygningene som inngår i kontrollregistreringens 3. omdrev ligger innenfor verdensarvområdet. 8 av disse bygningene er fredet etter kulturminneloven, og av disse er 2 registrert som uendret og 6 registrert med liten endring (C-endring). 3 av endringene er registrert som tilbakeføring til eldre uttrykk. De øvrige 81 SEFRAK-bygningene i verdensarvområdet ligger i områder avsatt til LNF etter plan- og bygningsloven. Av disse bygningene er 6 tapt i 3. omdrev, én sterkt endret (A-endring), 12 middels endret (B-endring) og 33 registrert med liten endring (C-endring). 25 bygninger i

¹ Nordland fylkeskommune: Kulturminner på Sør-Helgeland, s 11 og 19.

² Vega kommune. Kommuneplan. Samfunnsdelen 2007-2020, s 8.

³ Vega kommune. Kommuneplanens arealdel 2010/2020. Planbeskrivelser og bestemmelser, s 36-39.

⁴ Vega kommune. Kommuneplanens arealdel 2010/2020. Planbeskrivelser og bestemmelser, s 37-38.

⁵ Fiskeværet Skjærvær – gnr. 32 bnr. 1,2 – Vega kommune. Vedtak om fredning med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19 jfr. § 22.

⁶ Reguleringsplan for Nes-Kirkøy, § 9.3.

verdensarvområdet er uendret og 4 er registrert med ukjent endringsstatus. Av disse er det én bygning som er sterkt truet og én som er truet. 17 bygninger ligger innenfor spesialområde bevaring i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Av disse er 2 bygninger registrert med middels endring (B-endring) og 5 med liten endring (C-endring).

18150110059-083: Skjærvær er en av øyene langt vest i Vega verdensarvområde. Åtte av bygningene på øya ble fredet i 1969, lenge før Vega fikk verdensarvstatus. I fredningsvedtaket tillates bygningsendringer dersom endringene innebærer tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere situasjon. I resten av verdensarvområdet gjelder kommuneplanens særskilte bestemmelser for Vegaøyene verdensarvområde, hvor det heter at endringer over tid skal verdsettes og forstås som et viktig aspekt ved lokal bygningsarv, og at tilbakeføring til en bestemt tidsperiode normalt ikke er en målsetting. Kun to av de fredete bygningene på Skjærvær er registrert som uendret i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen. De øvrige er registrert med C-liten endring. Foto: ÅD/NIKU 2013

1 Om prosjektet

1.1 Riksantikvaren og miljøovervåking (MOV)

I Riksantikvarens Strategi for miljøovervåking på kulturminnefeltet 2009-2020 heter det:

Kunnskap om kulturminnenes og kulturmiljøenes tilstand, hvordan de utvikler seg og årsaker til endringer, er en grunnleggende forutsetning for en faktabasert politikkutforming og forvaltning. Miljøovervåking (MOV) produserer resultater gjennom systematisk og langsiktig innhenting av data og bidrar dermed til denne kunnskapsutviklingen. Miljøovervåking er et viktig verktøy for kulturminneforvaltningen. Gjennom standardiserte metoder produseres data som tolkes og analyseres. Resultatene skal bidra til et forutsigbart og konfliktforebyggende vernearbeid innenfor miljøvernforvaltningen. De skal også gi indikasjoner på kulturminnenes og kulturmiljøets tålegrense i forhold til naturlig og menneskeskapt slitasje. Tidlig varsling av en utvikling som kan slå negativt ut for kulturminner og kulturmiljøer er også en viktig intensjon med miljøovervåking. Overvåkingsresultater kan dessuten bidra til rapportering i henhold til internasjonale forpliktelser.⁷

Gamle hus da og nå er ett av Riksantikvarens miljøovervåkningsprogram. Målet med overvåkningsprogrammet er å få oversikt over utviklingen av tap, endringer og fysisk tilstand for SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Dette gjøres ved innsamling av data gjennom kontrollregistrering av et stort antall bygninger i felt i 18 utvalgte kommuner. Overvåkingsresultatene for denne bygningsmassen vil gi faktagrunnlag for målrettede tiltak i fremtidig forvaltning.

1.1.1 Nasjonale mål

Et overordnet miljømål og indikator er nedfelt i St. meld.nr 16 (2004-2005) *Leve med kulturminner* og i Prop.1 S (2013-2014): Tapet av verneverdige kulturminner skal minimeres; dvs prosentvis årlig tap av SEFRAK-registrerte bygninger i utvalgte områder.⁸ Bygningene som inngår i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* er utvalgt på bakgrunn av alder, og det innsamlete materialet gir et bredt tilfang av opplysninger om bestandsutviklingen for den eldre bygningsmassen i de 18 kommunene, uavhengig av bygningenes verneverdi.

1.1.2 SEFRAK

SEFRAK er en forkortelse for Sekretariatet for registrering av faste kulturminner. Sekretariatet, som ble opprettet i 1970, ledet fra 1975 en landsomfattende feltregistrering av eldre bygninger. SEFRAK-registeret omfatter i prinsippet alle bygninger eldre enn 1900, samt rester av bygninger og andre objekter. For noen områder ble også nyere bygninger registrert, f. eks. der krigshandlinger eller bybranner har ødelagt eldre bebyggelse. Det ble i alt registrert ca. 515 000 objekter i SEFRAK. Registreringen besto av kartfesting, oppmåling og fotografering av objektene, ved bruk av standardiserte skjema. Deler av tekstinformasjonen i SEFRAK-skjemaene er digitalisert og koblet til Matrikkelen. SEFRAK-registrering innebærer ingen formell vernestatus for objektene, men SEFRAK-registeret er et viktig verktøy i forvaltningen av kulturminner og har verdi som kulturhistorisk kildemateriale. I 1989 ble SEFRAK nedlagt som sekretariat, og ansvarsområdet ble overført til

⁷ Riksantikvaren: Strategi for miljøovervåking på kulturminnefeltet 2009-2020.

⁸ St.meld. nr. 16 (2004-2005) *Leve med kulturminner* og Proposisjon til Stortinget 2013-2014. Det Kongelige Miljøverndepartement

Riksantikvaren. SEFRAK-navnet ble beholdt som betegnelse på registeret som var bygd opp. Registreringene ble avsluttet i 1995.⁹

1.1.3 Miljøovervåkingens gjennomføring

I 1994 ble SEFRAK-registreringen fra 1973-74 i Nittedal kommune i Akershus kontrollregistrert, og utover 1990-tallet ble det gjennomført andre mindre overvåkingsprosjekter med kontroll av tidligere registrerte kulturminner, både bygninger og arkeologiske kulturminner. Systematisk kontrollregistrering av SEFRAK-registrerte bygninger ble igangsatt i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* i 2000. 18 kommuner inngår i overvåkningsprogrammet, og hver kommune blir kontrollregistrert hvert femte år. Hvert år blir det publisert kommunevise rapporter med resultater fra kontrollregistreringen. Disse er tilgjengelige via Riksantikvarens og NIKUs hjemmesider. Den opprinnelige SEFRAK-registreringen strakk seg over et lengre tidsrom, fra midten av 1970-tallet og frem til 1990-tallet. Dette betyr at de 18 kontrollkommunene i *Gamle hus da og nå* ble registrert i ulike år, og at tallene for tap, endring og tilstand i 1. omdrev av kontrollregistreringen refererer seg til ulike tidsspenn for de 18 kommunene. Kontrollresultatene fra 1. omdrev gir dermed et skjevt bilde med hensyn til sammenligning mellom kommunene. Tidsintervallene i den videre kontrollregistreringen er imidlertid faste og gir dermed et godt grunnlag for sammenligning kommunene imellom.

1.1.4 18 kommuner

De 18 kommunene som inngår i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* er fordelt på 16 av landets fylker, og utgjør både en geografisk og samfunnsmessig bredde. Første omdrev av kontrollregistreringen startet opp i 2000, bortsett fra i Nittedal, hvor første kontrollregistrering ble gjennomført i 1994. Første omdrev ble avsluttet i 2004. Andre omdrev pågikk fra 2005 til 2009, og tredje omdrev, som startet i 2010, vil pågå til og med 2014.

Fylke	Kommune nr	Kommune	Antall bygninger i 3. omdrev	1. omdrev	2. omdrev	3. omdrev
Møre og Romsdal	1548	Fræna	703	2000	2005	2010
Aust-Agder	0911	Gjerstad	544			
Finnmark	2011	Kautokeino	20			
Oppland	0542	Nord-Aurdal	1115			
		Samlet 2010	2382			
Akershus	0233	Nittedal	260	1994	2006	2011
Troms	1902	Tromsø	894	2001	2006	2011
		Samlet 2011	1154			
Hedmark	0420	Eidskog	791	2002	2007	2012
Nordland	1840	Saltdal	373			
Rogaland	1102	Sandnes	513			
Oppland	0513	Skjåk	716			
		Samlet 2012	2393			
Sogn og Fjordane	1401	Flora	603	2003	2008	2013
Sør-Trøndelag	1653	Melhus	1104			
Nord-Trøndelag	1736	Snåsa	440			
Nordland	1815	Vega	398			
		Samlet 2013	2545			
Telemark	0821	Bø	663	2004	2009	2014
Vestfold	0702	Holmestrand	415			
Hordaland	1242	Samnanger	345			
Østfold	0105	Sarpsborg	1347			
		Samlet 2014	2 770			
16 fylker		18 kommuner	11 244 bygninger			

⁹ Riksantikvarens hjemmeside: www.ra.no. Lest 17.2.2011.

1.1.5 Undersøkte SEFRAK-data

Utgangspunktet for overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* har vært å undersøke hvor mange av de opprinnelige SEFRAK-registrerte bygningene som går tapt, og i hvilken grad de gjenstående bygningene er endret eller truet. I tillegg til å undersøke de kvantitative endringene i kulturminnebestanden, det vil si antallet av tapte, endrete og truede bygninger, har man også ønsket å belyse enkelte kvalitative aspekter i endringsprosessene.

Med utgangspunkt i strukturen i SEFRAK-registeret, har man valgt ut fire kvalitative kategorier som er undersøkt nærmere. Disse kategoriene er samfunnssektor, sosial miljøsammenheng, bygningstyper og geografiske variasjoner. Hver av disse kategoriene har flere underkategorier – se oversikt over alle underkategorier på neste side.

Samfunnssektor

Kategorien samfunnssektor tilsvarer bygningens opprinnelig funksjon og formål, som er klassifisert i SEFRAK-kodelisten for registrering av hus, rubrikk 12.

Sosial miljøsammenheng

Kategorien sosial miljøsammenheng tilsvarer opprinnelig sosial miljøsammenheng, som er klassifisert i SEFRAK-kodelisten for registrering av hus, rubrikk 14.

Bygningstyper

De syv hovedkategoriene av bygningstyper som blir brukt i rapportene skal fange opp typiske trekk ved eldre byggeskikk, med egne hus for ulike funksjoner og ressursutnytting. Betegnelse som brukes er standardiserte for alle de 18 kommunene og fanger ikke opp lokale variasjoner av bygningsbenevnelse. For oversikt over resultatene fra kontrollregistreringen fordelt på alle bygningstyper, viser vi til tabell i vedlegg 1 i rapporten.

Geografiske variasjoner

Et siktemål med overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* er å undersøke om geografiske variasjoner i beliggenhet påvirker kulturminnebestanden, og om visse strøk i en kommune er mer utsatt enn andre. For hver kommune er det derfor laget individuelt definerte, hensiktsmessige geografiske kategorier, for å analysere slike variasjoner. Hver geografisk kategori består av en eller flere av registreringskretsene i SEFRAK. Se kapittel 4.

SEFRAK-registreringen ble organisert i felt etter de samme registreringskretser som Statistisk sentralbyrå (SSB) har brukt i folketellingene fra 1970 og 1980. Kretsinnndelingen for Melhus og Snåsa er organisert etter grensene som gjaldt ved folketellingen i 1970, mens Flora og Vega er organisert etter kretsinnndelingen som ble innført ved folketellingen i 1980. Kretsinnndelingen som SSB benyttet i 1980 inneholder flere kretser enn i 1970, fordi tettstedene var skilt ut som egne kretser i 1970, men ikke i 1980.¹⁰

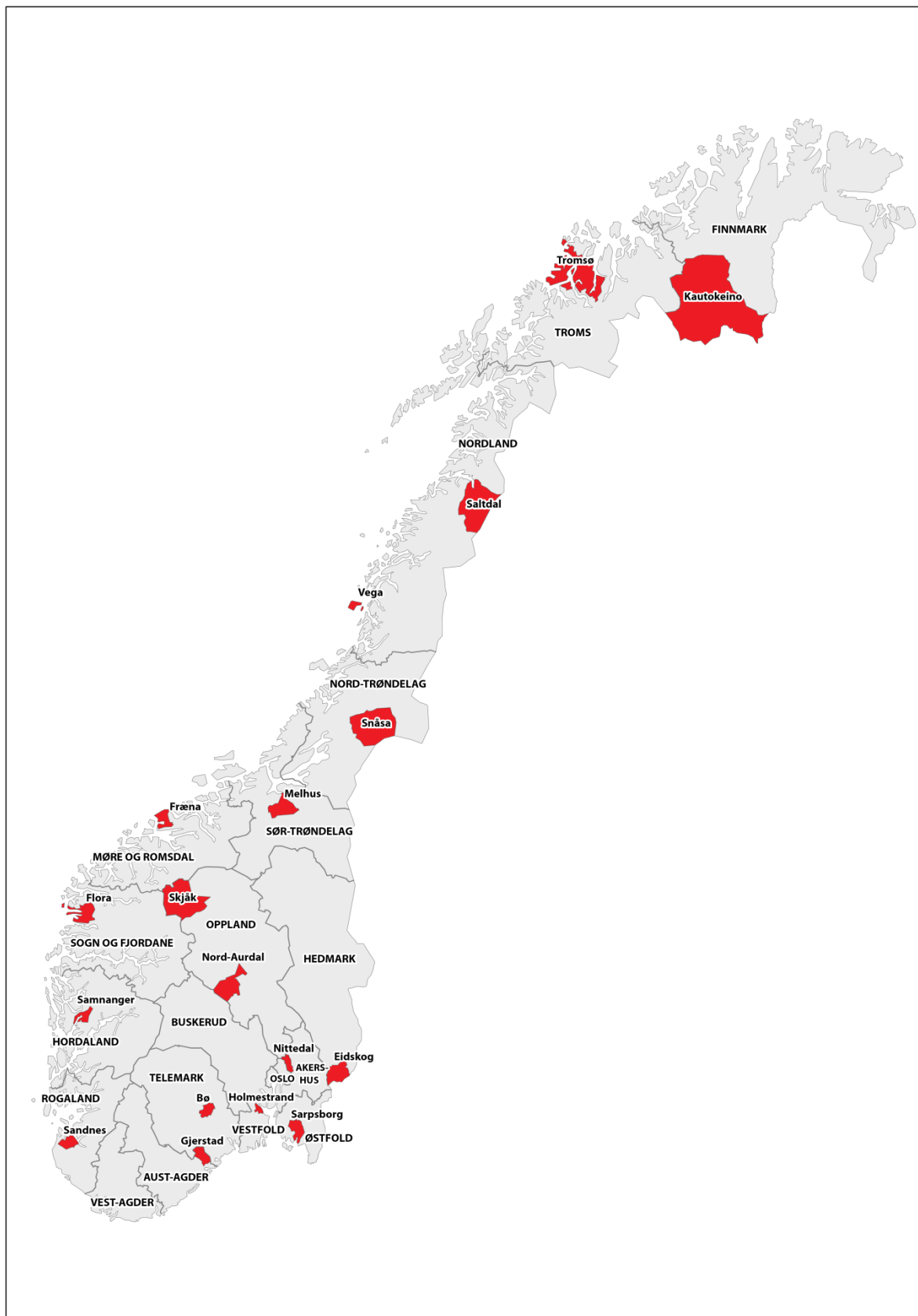
For oversikt over resultatene fra kontrollregistreringen fordelt på alle registreringskretser, viser vi til tabell i vedlegg 2 i rapporten.

---

¹⁰ Broe, Unni og Solrun Skogstad: *Gamle hus da og nå 2003-2008. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Flora kommune, Sogn og Fjordane fylke 2008*, 2. omverv, s. 11. Riksantikvaren 2009.

Samfunnssektor	SEFRAK kode
Fast bosetting uten næringstilknytning:	200
Industri/merkantil virksomhet:	400-500
Landbruk, fiske, fangst:	100
Andre sektorer:	300, 600-900
Sosial miljøsammenheng	SEFRAK kode
Arbeider, husmann, tjenestemann:	30-39
Bonde:	25
Embetsverk, institusjon:	10-19
Fisker:	26
Annen næringsdrivende:	20-24, 27-29
Bygningstyper	SEFRAK kategori
Bolighus/våningshus:	Bolig Våningshus
Mindre uthus i/nær tunet:	Sidebygning Stabbur, loft Uthus knyttet til bolig/bygård Andre mindre uthus i/nær tunet
Driftsbygninger i tunet:	Driftsbygning Fjøs, stall, låve
Hus i utmark/seter:	Koie Kvern, sag Seterbu/sel Seterfjøs Seterløe Utløe, sommerfjøs Andre hus i utmark Andre hus på setra
Naust, sjøhus, fyr m.m.:	Fyr mm Naust, sjøbu Rorbu Sjøhus, brygge
Bygård:	Bygård
Andre hustyper:	Bygdemagasin, telthus, tollbu Forretningsbygg Forsamlingshus Hotell, gjestgiveri, skysstasjon, kafé m.m. Hytte Kirke, kapell Kommunehus Kraftstasjon, transformatorstasjon Næringsbygg Skole/internat Stasjonsbygning Sykehus, pleiehjem Ukjent Annet
Geografiske variasjoner	SEFRAK kategori
Områder:	Sammenhengende områder basert på en eller flere registreringskretser i SEFRAK
Tettbygd/spredtbygd:	Registreringskretser i SEFRAK som er definert som tettbygde eller spredtbygde

I Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram *Gamle hus da og nå* blir SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900 kontrollregistrert hvert femte år. Kontrollregistreringen foregår i 18 kommuner i til sammen 16 fylker.

1.1.6 Parametere for MOV-undersøkelsen

I overvåkingsprogrammet *Gamle hus da og nå* registreres ulike variabler av status, årsaker til tap, endring og bygningsteknisk tilstand. Utgangspunktet for vurdering av endringsgrad er bygningen slik den så ut ved første gangs SEFRAK-registrering, det vil si slik den fremstår på fotografiene på det opprinnelige SEFRAK-skjemaet.

Både i vurderingen av bygningsteknisk tilstand og endringsgrad er det et element av skjønn. Dette gjelder blant annet ved den glidende overgangen mellom forfall og tap, og i vurderingen av om en bygningsendring er stor eller middels.

Når det gjelder endringer, vurderes det ikke om endringene er gode eller dårlige.

<p>Status</p> <p><i>Tap:</i> Absolutt tap av SEFRAK-registrerte objekter siden registreringstidspunktet. Det betyr at huset fysisk sett er tapt eller flyttet til annet sted.</p> <p><i>Endret:</i> Endret i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen.</p> <p><i>Uendret:</i> Ingen eller mindre endringer i forhold til den opprinnelige SEFRAK-registreringen. Se nærmere presisering under C-liten endring.</p> <p><i>Står:</i> Ukjent endringsgrad. Brukes for enkelte bygninger hvor det er vanskelig å klassifisere endringsgrad. Årsaken kan være kvaliteten på det opprinnelige SEFRAK-skjemaet, eller huset kan være under oppussing/ombygging.</p> <p><i>Gjenoppstått:</i> Fra 2. omdrev ble gjenoppståtte hus tatt med som egen kategori. Hus som har vært midlertidig tatt ned, lagret ved tidligere kontrollregistrering, og som er satt opp igjen i tilnærmet opprinnelig materiale og fysisk sammenheng, blir registrert som gjenoppstått.</p>
<p>Årsaker til tap</p> <p><i>Brent/naturkatastrofe</i></p> <p><i>Falt i ruin</i></p> <p><i>Flytting:</i> Hus som er flyttet registreres som tapt, med unntak for flytting innen et snevert geografisk område, som for eksempel innenfor gårdstunet.</p> <p><i>Forfall/opprydding</i></p> <p><i>Offentlig vedtak/planvedtak</i></p> <p><i>Riving</i></p> <p><i>Ukjent</i></p>
<p>Endring ABC</p> <p><i>A-stor endring:</i> Sterk grad av ombygging. Endring av bygningens grunnflate. Tilbygg/påbygg som i størrelse dominerer den opprinnelige bygningen. Bygningens opprinnelig volumkarakter er endret. Stor del av bygningen revet.</p> <p><i>B-middels endring:</i> Mindre omfattende ombygging. Utvidelse av bygningens grunnflate. Mindre påbygg/tilbygg som underordner seg det eksisterende bygningsvolum. Mindre del av bygningen revet.</p> <p><i>C-liten endring:</i> Endring av bygningens karakter gjennom generelt vedlikehold, for eksempel ved utskifting av ytre bygningselementer som panel, takbelegg og vinduer/listverk. Mindre endringer, som skifting mellom relativt moderne taktekke som bølgeblikk, eternitplater, asbestplater, aluminiumsplater, papp m.m. regnes ikke som endring. Det samme gjelder også utskifting av enkelte vinduer som har samme format, men hvor detaljene er vanskelig å kontrollere før/nå. Hvis panel, listverk, vinduer og takbelegg er helt fornyet, men er av samme typer som ved den opprinnelige registreringen, vil dette i de fleste tilfelle ikke bli registrert som endring. Undersøkelsen vil derfor ikke fange opp tap av autentisitet på detaljnivå.</p>
<p>Annen endring</p> <p><i>Deler av hus revet:</i> En typisk endring her er at deler av huset er bygd i lettere konstruksjon og er mer utsatt for forfall og derfor blir revet, mens den tømrete delen står igjen. Vanlig for driftsbygninger.</p> <p><i>Dokumentert stilhistorisk tilbakeført:</i> Tilbakeføring basert på dokumentert grunnlag.</p> <p><i>Tilbakeført til eldre uttrykk:</i> Endringer som representerer en tilbakeføring til eldre uttrykk eller stil.</p>
<p>Tilstand</p> <p><i>Intakt:</i> Huset står og er i normalt god teknisk tilstand.</p> <p><i>Truet:</i> Dårlig teknisk tilstand. Manglende vedlikehold over lengre tid.</p> <p><i>Sterkt truet:</i> Huset er i svært dårlig teknisk tilstand.</p>

1.1.7 Metode

Feltarbeid og registreringsmetode

Feltarbeidet i årets kommuner, Flora, Melhus, Snåsa og Vega, ble gjennomført i mai, juni, august og september 2013.

Det er foretatt utvendig og visuell befaring, og bygningene er fotografert. Registrering av tap og tapsårsak, endringer og tilstand er innført i kommunevise Excel-tabeller sammen med data fra Matrikkelen og data fra tidligere omdrev av kontrollregistreringen.

For hver av kommunene har NIKU laget komplette digitale kartverk i ArcGIS med oversiktskart og detaljkart, basert på kartgrunnlag fra Statens kartverk, Geovekst. Papirkopier av kartene blir benyttet i felt. De kommunevise Excel-tabellene med alle bygningene i kontrollregistreringen blir koblet mot eksisterende digital kartfesting av SEFRAK-bygninger. Endringer og rettinger som er ført inn på papirkart i forbindelse med tidligere omdrev av kontrollregistreringen har blitt digitalisert. SEFRAK-data er lagt inn sammen med detaljerte kartdata (FKB) for kommunene. På denne måten har vi i et samlet kartsett kunnet vise kartfesting og SEFRAK-id for alle bygningene som inngår i kontrollregistreringen.

For å kunne identifisere bygningene og sammenligne før og nå, har vi hatt med papirkopier av de opprinnelige SEFRAK-skjemaene i felt.

Bearbeiding av registreringsdata

Resultatene er fremkommet ved bearbeiding i Excel av rådata fra feltregistreringen, samt data fra Matrikkelen og registreringsdata fra tidligere omdrev av kontrollregistreringen.

Informasjon til kommune, fylkeskommune, Sameting og eiere

I forkant av feltregistreringen ble det sendt brev til kommuner, fylkeskommuner og Sametinget med informasjon om prosjektet. For å spre informasjon til flest mulig av huseierne på forhånd, ble kommunene oppfordret til å legge ut informasjon på deres hjemmesider. Pressemeldinger ble sendt til lokalpressen i forkant av feltarbeidet, samt annonse i lokalavisene i Snåsa og Vega.

Noen metodiske betraktninger

NIKU har fra 2010 overtatt registreringsoppdraget i *Gamle hus da og nå* etter Kulturminnekompaniet. NIKU har tilstrebet å gjennomføre kontrollregistreringene på en slik måte at datamaterialet og rapportene skal være sammenlignbare med de tidligere omdrevne.

Vi vil imidlertid peke på noen forhold som kan gi noe avvik i resultatene i 3. omdrev, i forhold til tidligere omdrev.

Når det gjelder tapsårsaker, er det i 3. omdrev en markant større andel av de tapte bygningene som er registrert med ukjent tapsårsak, enn i tidligere omdrev. Avviket kan skyldes at man i tidligere omdrev i større grad har fått muntlig informasjon om tapsårsak fra eiere eller andre informanter. En annen årsak til avviket kan være at vi i 3. omdrev har hatt strengere krav til visshet for å registrere eksakt tapsårsak. Kontrollregistreringen i felt er kun utvendig og visuell og i utgangspunktet ikke basert på intervju med informanter. Tapsårsaken vil derfor i mange tilfeller ikke kunne fastslås med sikkerhet, og da har vi registrert tapsårsaken som ukjent. Der hvor eksakt tapsårsak er registrert i 3. omdrev, har enten eierne eller andre informanter gitt opplysninger, eller tapsårsaken har vært helt åpenbar.

Når det gjelder bygningsteknisk tilstand, kan avvik i resultatene i 3. omdrev i forhold til tidligere omdrev skyldes at det i forkant av 3. omdrev ble innført en ny registreringskategori for bygningsteknisk tilstand. I rapportene fra 2. omdrev er bygningstilstanden registrert som enten intakt eller sterkt truet. Før oppstart av 3. omdrev ble det bestemt at de gjenstående bygningene skal registreres som enten intakt, sterkt truet eller truet. Dette er en metodisk endring som kan gi avvik i resultatene for bygningstilstand i 3. omdrev i forhold til de to første omdrevene.

Når det gjelder endring, er det innført tre nye registreringskategorier i forkant av 3. omdrev. Alle endrete bygninger blir, som i tidligere omdrev, registrert med enten A-stor endring, B-middels endring eller C-liten endring, men i tillegg kan man fra og med 3. omdrev registrere at deler av bygningen er revet, at bygningen er tilbakeført til eldre uttrykk, eller at bygningen er dokumentert stilhistorisk tilbakeført. For å gjøre resultatene fra 3. omdrev mest mulig sammenlignbare med resultatene fra tidligere omdrev, har vi valgt å fortsette med å registrere samtlige endrete bygninger som enten A, B eller C, med mulighet for å bruke de nye kategoriene i tillegg.

1.1.8 Lagring av rådata og fotomateriale

Alle rådata fra 3. omdrev av feltregistreringen, samt planstatus for de enkelte bygningene er lagt inn i kommunevise Excel-tabeller sammen med data fra Matrikkelen og registreringsdata fra tidligere omdrev. Alle foto fra 3. omdrev er merket med kommune-, krets- og bygningsnummer i samsvar med nummereringen på de originale SEFRAK-skjemaene. Alle rådata og alt fotomateriale fra 3. omdrev av kontrollregistreringen er lagret hos Riksantikvaren.

18150106027: I Vega kommune har kontrollregistrering av SERFAK-bygninger blitt gjennomført i 2003, 2008 og 2013. Den gamle skolebygningen på Gladstad er registrert som uendret og intakt gjennom alle tre omdrevene. Foto: ÅD/NIKU 2013

2 Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen 2013

2.1 De utvalgte kommunene i MOV-undersøkelsen 2013

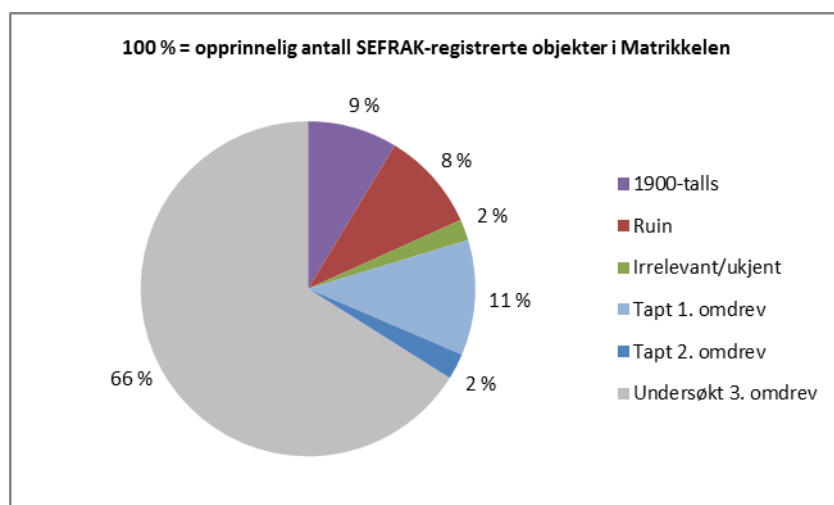
De fire kommunene som inngår i kontrollregistreringen i 2013 er Flora kommune i Sogn og Fjordane, Melhus kommune i Sør-Trøndelag, Snåsa kommune i Nord-Trøndelag og Vega kommune i Nordland. Befolkningsutviklingen i Snåsa og Vega har vært synkende siden første kontrollregistrering i 2003. I disse to kommunene er flertallet av befolkningen bosatt utenfor tettstedene. I Flora og Melhus, hvor størsteparten av befolkningen bor i tettbygde strøk, har folketallet økt i samme periode.¹¹

Kommune	Folketall 2003	Folketall 2008	Folketall 2013	Andel folketall i tettsted 2012	Framskrevet folketall 2040 ved middels nasjonal vekst
Flora	11 392	11 408	11 697	79 %	13 443
Melhus	13 579	14 457	15 679	59 %	21 142
Snåsa	2 312	2 176	2 154	31 %	2 048
Vega	1 391	1 295	1 238	22 %	1 250

2.1.1 Undersøkte bygninger 2013

Kontrollregistreringen i overvåkningsprogrammet *Gamle hus da og nå* omfatter SEFRAK-registrerte bygninger eldre enn 1900. Grunnlagsmaterialet for kontrollregistreringen i 2013 i Flora, Melhus, Snåsa og Vega består av til sammen 2545 bygninger. Det opprinnelige antallet registrerte SEFRAK-objekter i Matrikkelen for disse kommunene var 3853. Det vil si at 1308 objekter er trukket fra det opprinnelige antallet. Følgende objekter ble trukket fra undersøkelsesgrunnlaget før oppstart av 1. omdrev av kontrollregistreringen: Bygninger yngre enn 1900, objekter registrert som ruin på SEFRAK-skjemaene, andre typer objekter enn bygninger, nyere bygninger oppført på gamle murer, bygninger med vanskelig fremkommelighet, bygninger med mangelfull registrering og bygninger med to ulike registreringsnummer. I tillegg blir tapte bygninger trukket fra etter hvert omdrev.

Kommune	Opprinnelige SEFRAK-bygn	1900-talls	Ruin	Irrelevant/ukjent	Undersøkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev	Tapt 2. omdrev	Undersøkt 3. omdrev
Flora	810	18	92	14	686	52	31	603
Melhus	1586	91	42	23	1429	287	38	1104
Snåsa	751	167	45	22	517	64	13	440
Vega	706	58	191	19	439	26	15	398
Totalt	3853	334	370	78	3071	429	97	2545

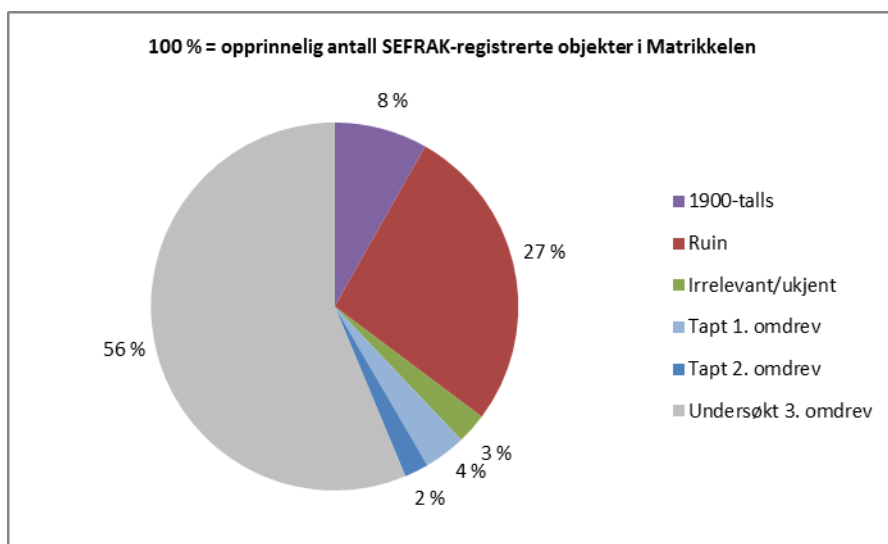
Figur 6: Undersøkelsesgrunnlaget i Flora, Melhus, Snåsa og Vega samlet i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer

¹¹ Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>. Lest 29.10.13

2.2 Grunnlagsmaterialet for MOV-undersøkelsen i Vega 2013

Grunnlagsmaterialet for kontrollregistreringen i 2013 i Vega kommune består av 398 SEFRAK-registrerte bygninger fra før 1900. Det opprinnelige antallet registrerte SEFRAK-objekter innlagt i Matrikkelen for Vega var 706. Det vil si at 308 objekter er trukket fra det opprinnelige antallet.

Kommune	Opprinnelige SEFRAK-bygn	1900-talls	Ruin	Irrelevant/ukjent	Undersøkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev	Tapt 2. omdrev	Undersøkt 3. omdrev
Vega	706	58	191	19	439	26	15	398

Figur 7: Undersøkelsesgrunnlaget i Vega i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer

18150110059: E-skjulene er karakteristiske innslag i bygningsmiljøet på øyene. E-skjulene huser ærfugl i rugeperioden. De er små og gjerne bygd av tilgjengelig gjenbruksmateriale, som drivved, stein, bygningsdeler eller deler av gamle båter. Ingen slike e-hus er representert i grunnlagsmaterialet for kontrollregistreringene. Foto: KF/NIKU 2013

3 Resultat

3.1 Tap

I dette kapitlet gjøres det rede for tapte SEFRAK-bygninger i Vega kommune i 3. omdrev. Se kart i vedlegg 4.

Med tap menes absolutt tap, det vil si at bygningen fysisk sett er borte eller at forfallet er kommet så langt at bygningen er tapt. Flytting til annet sted, for eksempel utenfor tunet, registreres som tap.

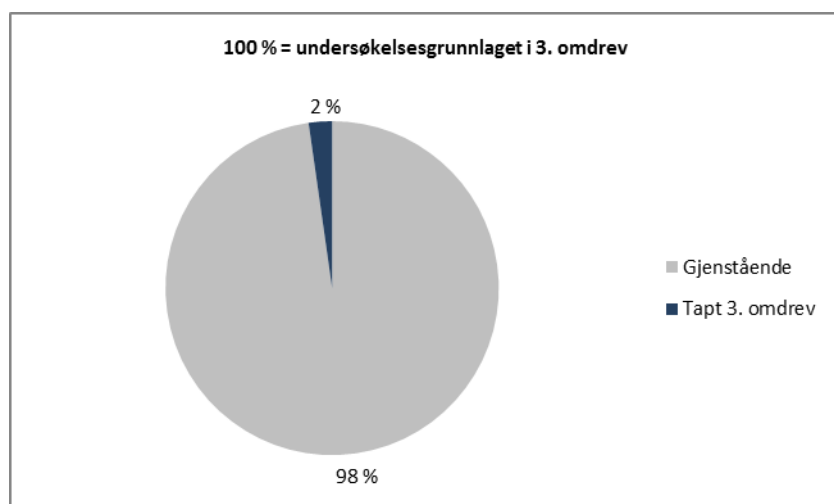
3.1.1 Tap – samlet

Av undersøkelsesgrunnlaget på 398 SEFRAK-bygninger i Vega kommune i 3. omdrev, er 9 bygninger tapt. Dette tilsvarer en tapsandel på 2 %. Det årlige tapet i Vega fra 2008 til 2013 er på 0,5 %.

Tapsprosenten i 3. omdrev i Vega er dermed lavere enn i 1. og 2. omdrev, da den var på henholdsvis 6 % og 4 %.

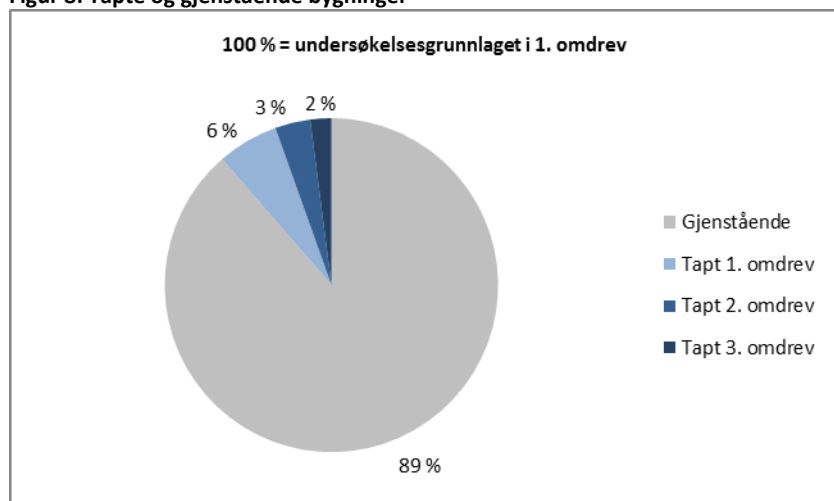
389 bygninger er gjenstående. Ingen av bygningene i Vega som var tapt i tidligere omdrev, er gjenoppstått i opprinnelig miljø i 3. omdrev.

Akkumulert tap etter 3. omdrev er på 11 %, med utgangspunkt i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget på 439 bygninger i 1. omdrev.

Undersøkelsesgrunnlag 3. omdrev	398
Tapt 3. omdrev	9
Gjenstående 3. omdrev	389

Figur 8: Tapte og gjenstående bygninger

Undersøkelsesgrunnlag 1. omdrev	439
Tapt 1. omdrev	26
Tapt 2. omdrev	15
Tapt 3. omdrev	9
Gjenstående	389

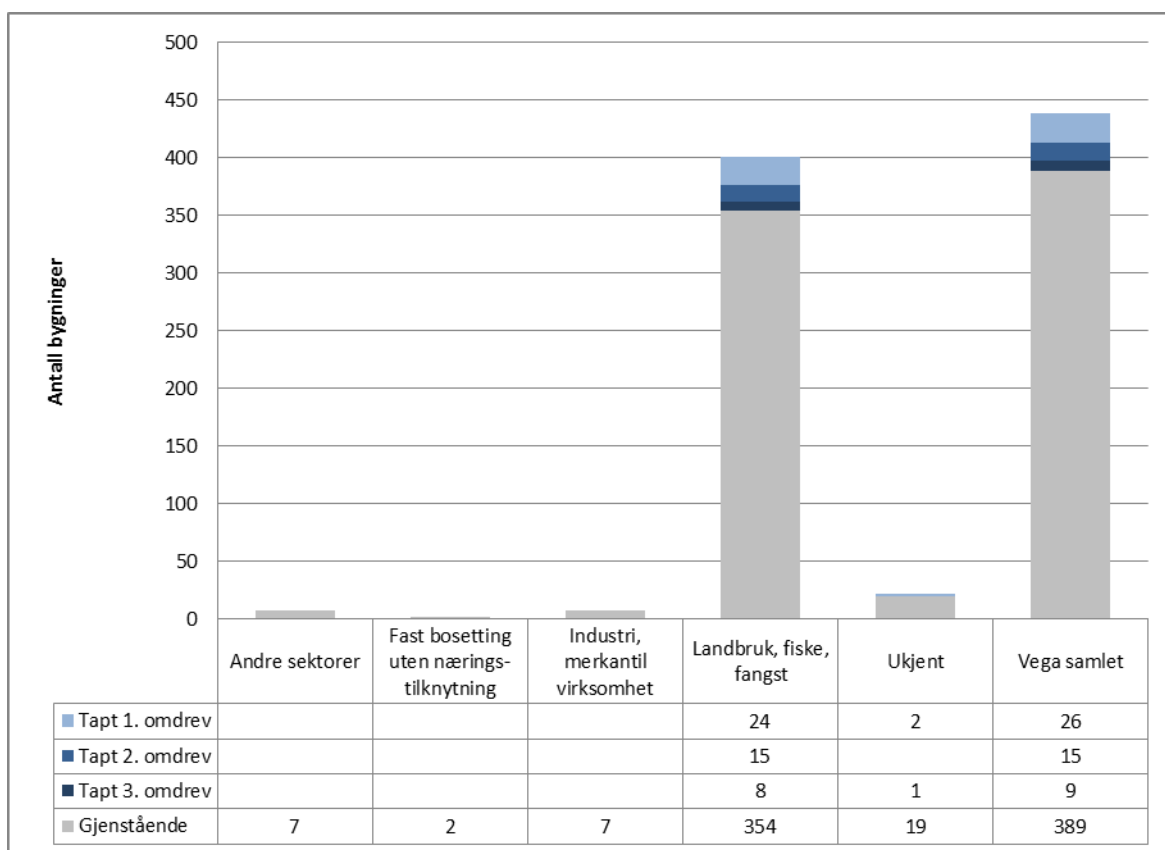
Figur 9: Akkumulert tapte og gjenstående bygninger

3.1.2 Tap – samfunnssektor

91 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Vega kommune er knyttet til samfunnssektoren landbruk, fiske og fangst, og det er innenfor denne kategorien man finner nesten alle tapene i 3. omdrev. Tapsandelen for bygninger i denne samfunnssektoren har sunket i forhold til 2. omdrev (fra 4 % til 2 %). I tillegg er det ett tap i ukjent samfunnssektor.

	Andre sektorer	Fast bosetting uten nærings-tilknytning	Industri, merkantil virksomhet	Landbruk, fiske, fangst	Ukjent	Samlet
Tapt 1. omdrev	0 %	0 %	0 %	6 %	9 %	6 %
Tapt 2. omdrev	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %	4 %
Tapt 3. omdrev	0 %	0 %	0 %	2 %	5 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	7	2	7	362	20	398
Andel av totalt 3. omd	2 %	1 %	2 %	91 %	5 %	100 %

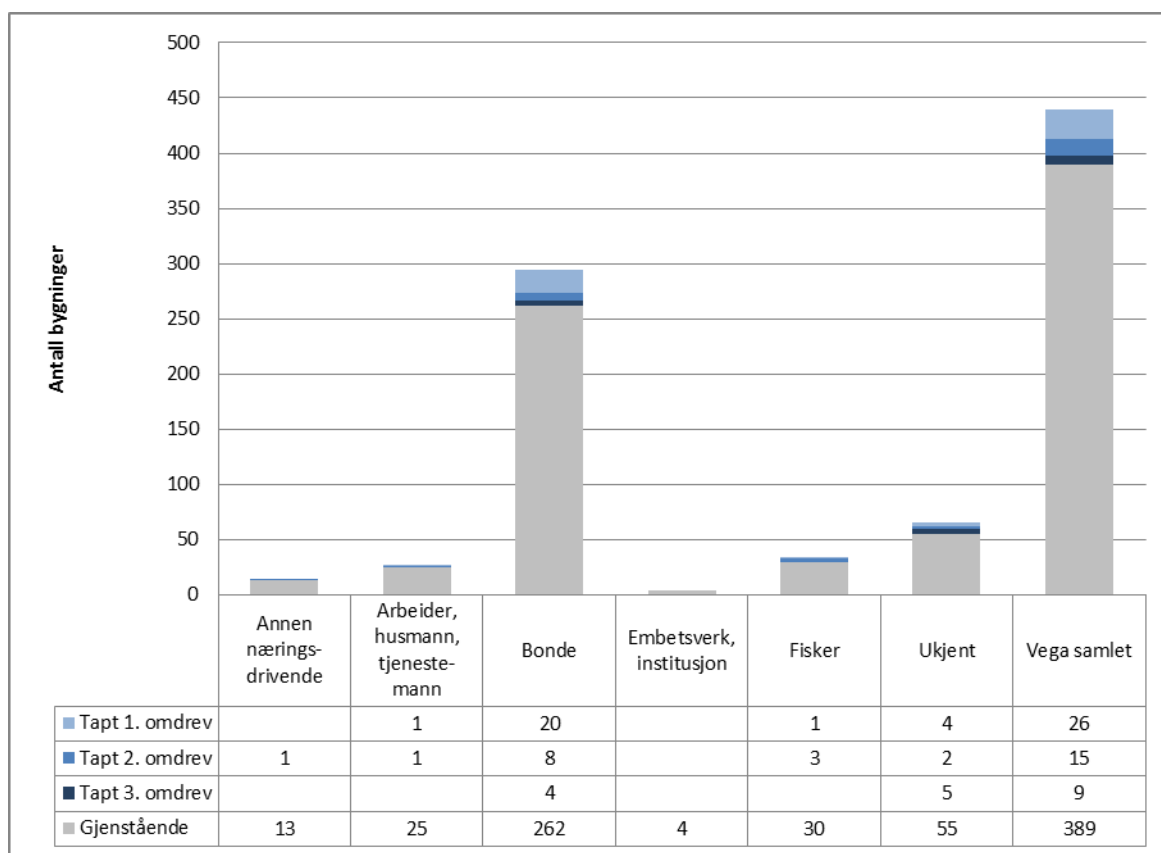

Figur 10: Tapte bygninger fordelt på samfunnssektor

3.1.3 Tap – sosial miljøsammenheng

67 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Vega kommune er knyttet til landbruk som sosial miljøsammenheng. Tapsandelen i denne kategorien har sunket siden 2. omdrev (fra 3 % til 2 %). De øvrige tapene finner man i kategorien ukjent sosialmiljøsammenheng (8 %).

	Annen næringsdrivende	Arbeider, husmann, tjenestemann	Bonde	Embetsverk, institusjon	Fisker	Ukjent	Samlet
Tapt 1. omdrev	0 %	4 %	7 %	0 %	3 %	6 %	6 %
Tapt 2. omdrev	7 %	4 %	3 %	0 %	9 %	3 %	4 %
Tapt 3. omdrev	0 %	0 %	2 %	0 %	0 %	8 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	13	25	266	4	30	60	398
Andel av totalt 3. omd	3 %	6 %	67 %	1 %	8 %	15 %	100 %

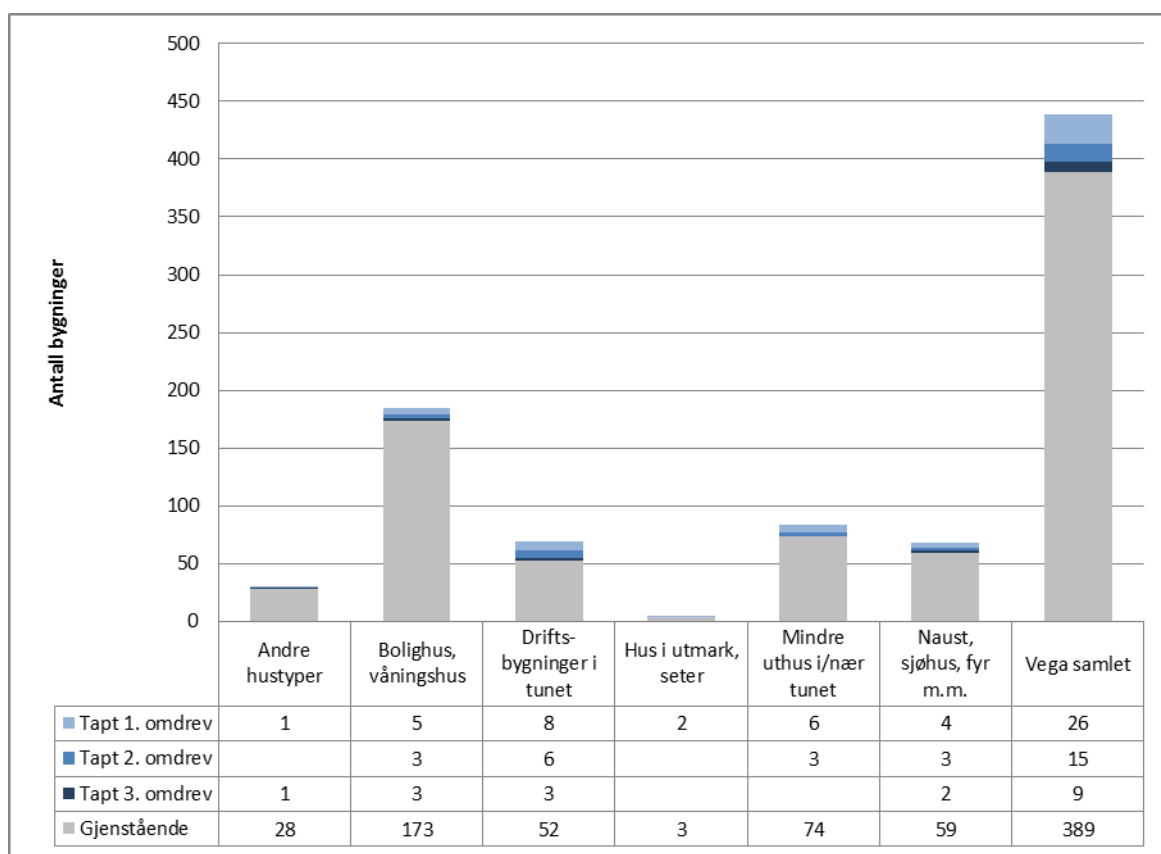
Figur 11: Tapte bygninger fordelt på sosial miljøsammenheng

3.1.4 Tap – bygningstyper

Se tabell i vedlegg 1 for detaljert resultatoversikt for alle bygningstyper.

Av SEFRAK-bygningene i Vega kommune er det driftsbygningene som har høyest tapsandel i 3. omdrev, selv om tapsprosenten i denne kategorien er halvert siden 2. omdrev (fra 10 % til 5 %). Tapsprosenten for naust og sjøhus har også sunket (fra 5 % til 3 %), mens tapsandelen for bolighus/våningshus er den samme som i 2. omdrev (2 %).

	Andre hustyper	Bolighus, våningshus	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark, seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Tapt 1. omdrev	3 %	3 %	12 %	40 %	7 %	6 %	6 %
Tapt 2. omdrev	0 %	2 %	10 %	0 %	4 %	5 %	4 %
Tapt 3. omdrev	3 %	2 %	5 %	0 %	0 %	3 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	29	176	55	3	74	61	398
Andel av totalt 3. omd	7 %	44 %	14 %	1 %	19 %	15 %	100 %

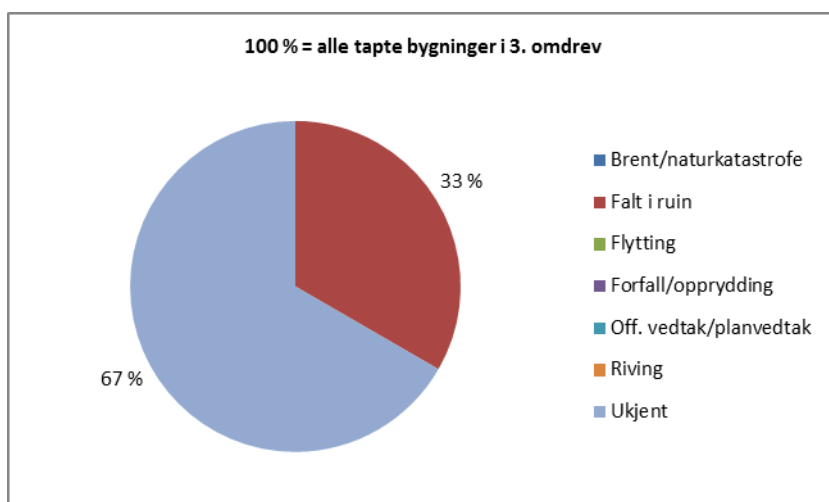

Figur 12: Tapte bygninger fordelt på bygningstype

3.1.5 Tapsårsaker

Følgende tapsårsaker blir registrert i felt: brent/naturkatastrofe, falt i ruin, flytting, forfall/opprydding, offentlig vedtak/planvedtak, riving og ukjent. Av de 9 bygningene som er tapt i 3. omdrev er det 3 som har falt i ruin, mens for 6 av bygningene er tapsårsaken ukjent. 5 av de tapte bygningene ble registrert som truet i 2. omdrev.

	Brent/naturkatastrofe	Falt i ruin	Flytting	Forfall/opprydding	Off. vedtak/planvedtak	Riving	Ukjent
Tapt 1. omdrev	12 %	27 %	0 %	45 %	0 %	8 %	8 %
Tapt 2. omdrev	7 %	20 %	7 %	46 %	7 %	13 %	0 %
Tapt 3. omdrev	0 %	33 %	0 %	0 %	0 %	0 %	67 %

Brent/naturkatastrofe	
Falt i ruin	3
Flytting	
Forfall/opprydding	
Off. vedtak/planvedtak	
Riving	
Ukjent	6
Tap totalt	9

Figur 13: Tapsårsaker

18150110095: I både 2. og 3. omdrev har tapsandelen vært høyere på småøyene i verdensarvområdet enn på Vegaøya og Ylvingen. Tapsandelen på småøyene har økt i forhold til 2. omdrev (fra 4 % til 6 %). Foto: ÅD/NIKU 2013

18150111065: Ni bygninger er registrert som tapt i 3. omdrev av kontrollregistreringen i Vega kommune. Tre av de tapte bygningene har falt i ruin. For de øvrige seks er tapsårsaken ukjent. Foto: KF/NIKU 2013

3.2 Endringer av gjenstående bygninger

I dette kapittelet gjøres det rede for endringer på de gjenstående SEFRAK-bygningene i Vega kommune i 3. omdrev. Se kart i vedlegg 5.

Av undersøkelsesgrunnlaget på 398 bygninger i 3. omdrev, er 389 bygninger gjenstående, slik det er gjort rede for i kapittel 3.1.1.

3.2.1 Endringer – samlet

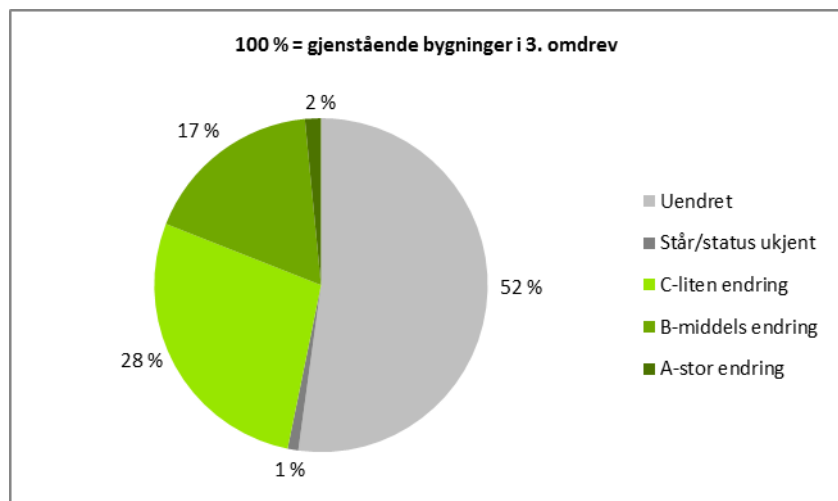
Det samlede antall endrete bygninger (alle endringstyper) i Vega i 3. omdrev er 182, og antallet endrete bygninger har økt med 83 siden 2. omdrev. Det vil si at 47 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev er endret. Andelen har økt fra 24 % i 2. omdrev og 16 % i 1. omdrev.

Flesteparten av de endrete bygningene har den svakeste endringsgraden C-liten endring. Dette er samme mønster som i 1. og 2. omdrev. Andelen av de gjenstående bygningene i 3. omdrev med endringsgrad C er 28 %. 17 % av bygningene har endringsgrad B-middels endring og 2 % er registrert med A-stor endring. Mye av det alminnelige bygningsvedlikeholdet faller inn under endringstype C.

3 av de endrete bygningene er tilbakeført til eldre uttrykk, alle er registrert med minste endringsgrad. I 15 tilfeller er deler av bygningen revet. Dette gjelder en av de sterkt endrete bygningene og 14 av de middels endrete.

I 3. omdrev er det 4 bygninger i Vega som er registrert med ukjent endringsstatus.

	A-stor endring	B-middels endring	C-liten endring	Alle endringer	Står/ukjent endringsstatus	Uendret
1. omdrev	0,5 %	4 %	12 %	16 %	9 %	75 %
2. omdrev	1 %	7 %	17 %	25 %	11 %	64 %
3. omdrev	2 %	17 %	28 %	47 %	1 %	52 %

Figur 14: Endringer

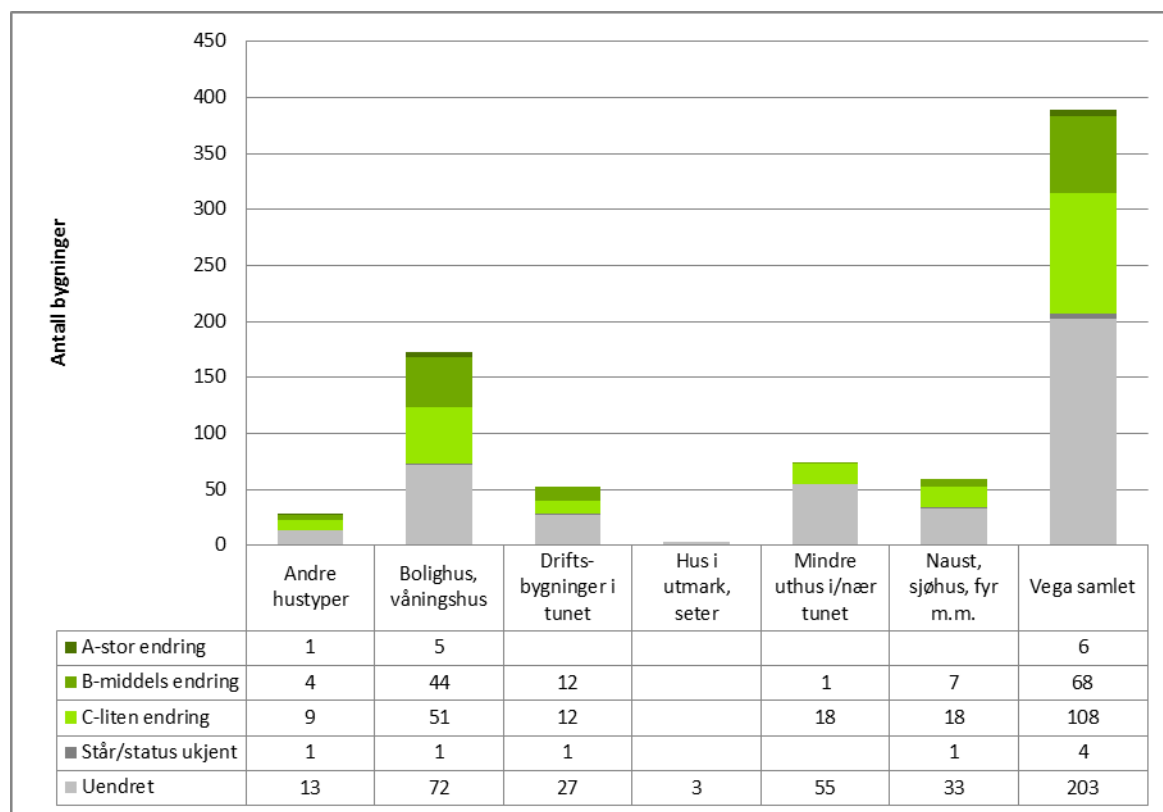
Uendret	203
Står/status ukjent	4
C-liten endring	108
B-middels endring	68
A-stor endring	6
Gjenstående 3. omdrev	389

3.2.2 Endring – bygningstyper

Se tabell i vedlegg 1 for detaljert resultatoversikt for alle bygningstyper.

Av de gjenstående SEFRAK-bygningene i Vega kommune er det våningshus/bolighus som utgjør den største bygningskategorien (44 %), og denne kategorien ligger også høyest på endringsstatistikken. 58 % av bolighusene er nå endret (23 % økning siden 2. omdrev). 46 % av de SEFRAK-registrerte driftsbygningene er endret og 26 % av de mindre uthusene (henholdsvis 26 % og 20 % økning). Av naustene og sjøhusene, som utgjør 15 % av undersøkelsesgrunnet, er 42 % endret (14 % økning). Flesteparten av endringene er av minste grad, det vil si overflateendringer av fasade og tak, som tilsvarer mye av det vanlige bygningsvedlikeholdet.

	Andre hustyper	Bolighus, våningshus	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark, seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Endringer 1. omdrev	3 %	22 %	15 %	0 %	6 %	21 %	16 %
Endringer 2. omdrev	13 %	35 %	20 %	0 %	6 %	28 %	25 %
Endringer 3. omdrev	50 %	58 %	46 %	0 %	26 %	42 %	47 %
A-stor endring	4 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %
B-middels endring	14 %	25 %	23 %	0 %	1 %	12 %	17 %
C-liten endring	32 %	29 %	23 %	0 %	24 %	31 %	28 %
Antall gjenstående	28	173	52	3	74	59	389
Andel av gjenstående	7 %	44 %	13 %	1 %	19 %	15 %	100 %

Figur 15: Endringer fordelt på bygningstyper

18150108085: Større volumendringer blir registrert som A-endring. Foto: ÅD/NIKU 2013

18150104033: Mindre volumendringer, for eksempel et påbygd inngangsparti, registreres som B-endring. Foto: ÅD/NIKU 2013

18150103016: Endring av bygningens overflater, for eksempel ved utskifting av panel, takbelegg, vinduer eller listverk, registreres som C-endring. Foto: KF/NIKU 2013

18150103012: Hvis bygningens karakter ikke er endret i forhold til foto fra den opprinnelige SEFRAK-registreringen, blir den registrert som uendret. Foto: KF/NIKU 2013

3.3 Tilstand

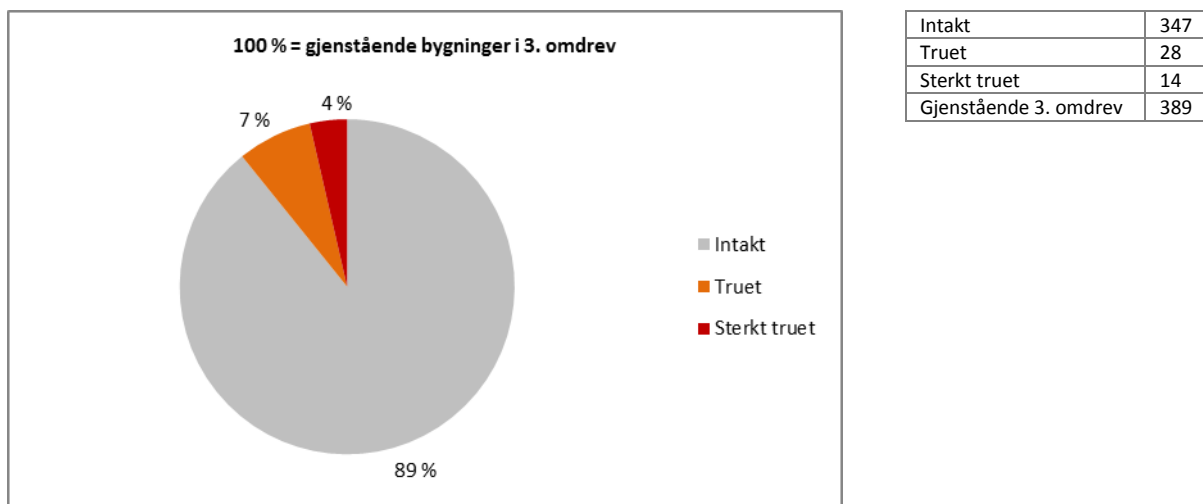
I dette kapitlet gjøres det rede for den bygningstekniske tilstanden for de gjenstående SEFRAK-bygningene i Vega kommune i 3. omdrev. Se kart i vedlegg 6.

Av undersøkelsesgrunnlaget på 398 bygninger i 3. omdrev, er 389 bygninger gjenstående, slik det er gjort rede for i kapittel 3.1.1.

3.3.1 Tilstand – samlet

I alt er 14 bygninger sterkt truet. Dette tilsvarer 4 % av de 389 gjenstående bygningene. I tillegg er 28 bygninger registrert som truet (7 %). I 2. omdrev var 9 % av de gjenstående bygningene truet. Av de 36 bygningene som var truet i Vega i 2. omdrev, er det 5 som er tapt i 3. omdrev, mens 10 er registrert som sterkt truet, og 14 er registrert med den mildere formen truet. 7 bygninger som var truet i 2. omdrev, er nå registrert som intakt.

14 av bygningene som var intakt i 2. omdrev, er truet i 3. omdrev, og 4 er sterkt truet.

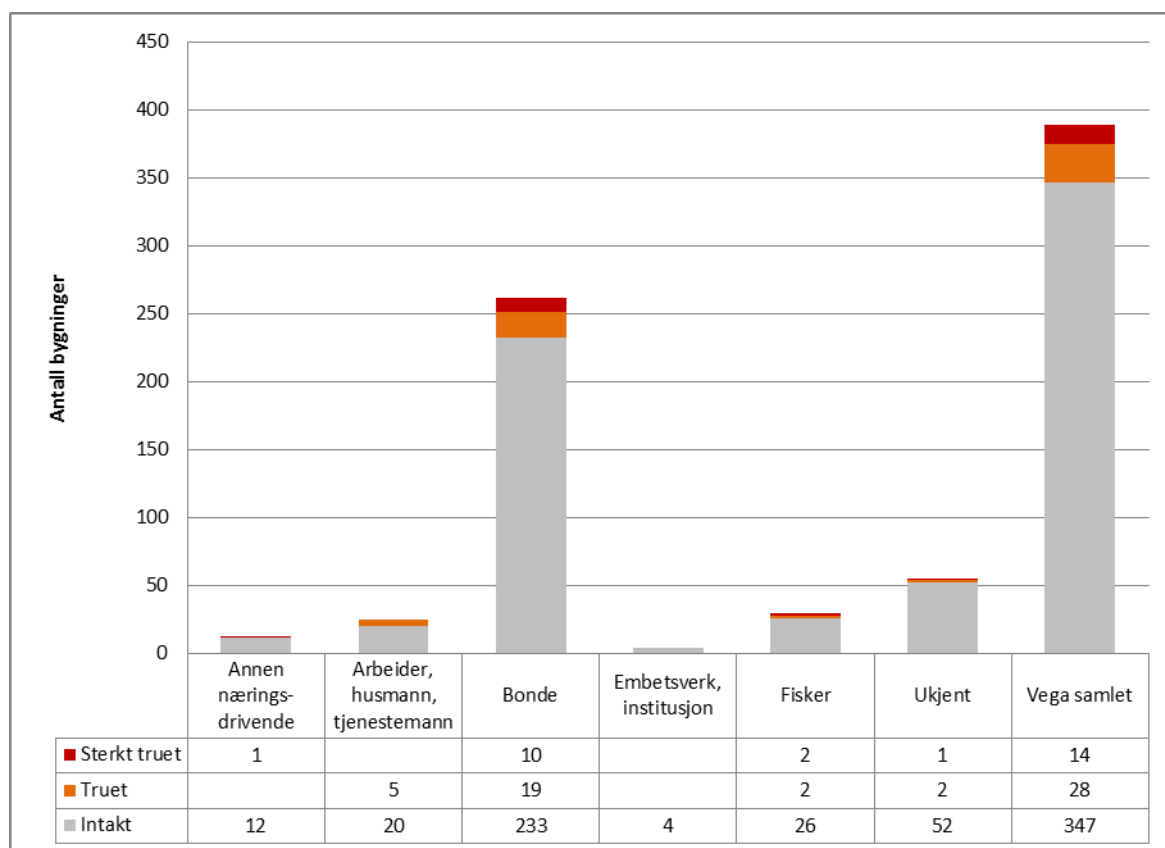

Figur 16: Bygningstilstand

3.3.2 Tilstand – sosial miljøsammenheng

67 % av de undersøkte SEFRAK-bygningene i Vega kommune i 3. omdrev er knyttet til landbruket som sosial miljøsammenheng, og av disse bygningene er 4 % sterkt truet, som tilsvarer gjennomsnittet for Vega samlet. Dette er en forbedring sammenlignet med 2. omdrev (fra 11 %). I tillegg er 7 % av bygningene i denne kategorien registrert som truet i 3. omdrev. For SEFRAK-bygninger knyttet til fiskerimiljø har andelen sterkt truede økt siden 2. omdrev (fra 3 % til 7 %), i tillegg til at 7 % er registrert som truet.

	Annen næringsdrivende	Arbeider, husmann, tjenestemann	Bonde	Embetsverk, institusjon	Fisker	Ukjent	Samlet
Sterkt truet 2. omdrev	8 %	8 %	11 %	0 %	3 %	7 %	9 %
Sterkt truet 3. omdrev	8 %	0 %	4 %	0 %	7 %	2 %	4 %
Truet 3. omdrev	0 %	20 %	7 %	0 %	7 %	4 %	7 %
Antall gjenstående	13	25	262	4	30	55	389
Andel av gjenstående	3 %	6 %	67 %	1 %	8 %	14 %	100 %

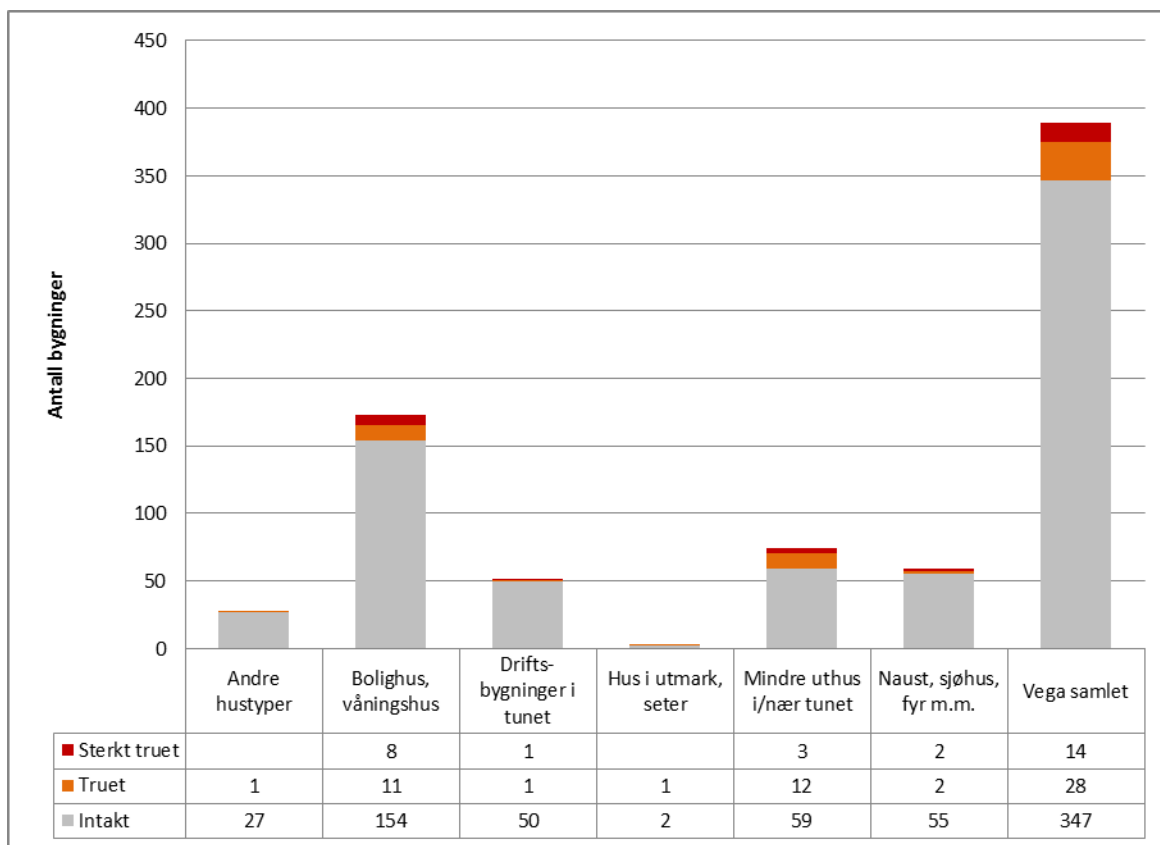
Figur 17: Bygningstilstand fordelt på sosial miljøsammenheng

3.3.3 Tilstand – bygningstyper

Se tabell i vedlegg 1 for detaljert resultatoversikt for alle bygningstyper.

Av bolighusene, som er den største bygningsgruppen i Vega (44 % av de gjenstående SEFRAK-bygningene) er 5 % sterkt truet i 3. omdrev. I tillegg er 6 % registrert som truet. Andelen sterkt truede driftsbygninger har falt siden 2. omdrev (fra 11 % til 2 %), og i tillegg er 2 % truet. Det er de mindre uthusene som er mer utsatt for forfall (4 % sterkt truet og 16 % truet).

	Andre hustyper	Bolighus, våningshus	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark, seter	Mindre uthus i/ nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Sterkt truet 1. omdrev	0 %	9 %	8 %	0 %	8 %	5 %	7 %
Sterkt truet 2. omdrev	3 %	9 %	11 %	33 %	12 %	5 %	9 %
Sterkt truet 3. omdrev	0 %	5 %	2 %	0 %	4 %	3 %	4 %
Truet 3. omdrev	4 %	6 %	2 %	33 %	16 %	3 %	7 %
Antall gjenstående	28	173	52	3	74	59	389
Andel av gjenstående	7 %	44 %	13 %	1 %	19 %	15 %	100 %

Figur 18: Bygningstilstand fordelt på bygningstyper

4 Geografiske variasjoner

I dette kapitlet gjøres det rede for geografiske variasjoner av tap, endring og tilstand for SEFRAK-bygningene i Vega kommune i 3. omdrev. De geografiske kategoriene som er analysert er Vegaøyen, Vegaøya m/Ylvingen, Gladstad, Vega utenom Gladstad. Se tabell i vedlegg 2 for detaljert resultatoversikt for alle registreringskretsene.

Vegaøyen	Vegaøya m/Ylvingen	Gladstad	Vega utenom Gladstad
110-111	101-109	106	101-105
			107-111

Oversikt over hvilke kretser som inngår i de geografiske kategoriene.

18150104016: Sørsiden av Vegaøya er preget av jordbruksområder. Foto: ÅD/NIKU 2013

18150111100: Øya Lånan ligger nord i Vegaøyen verdensarvområde. Foto: ÅD/NIKU 2013

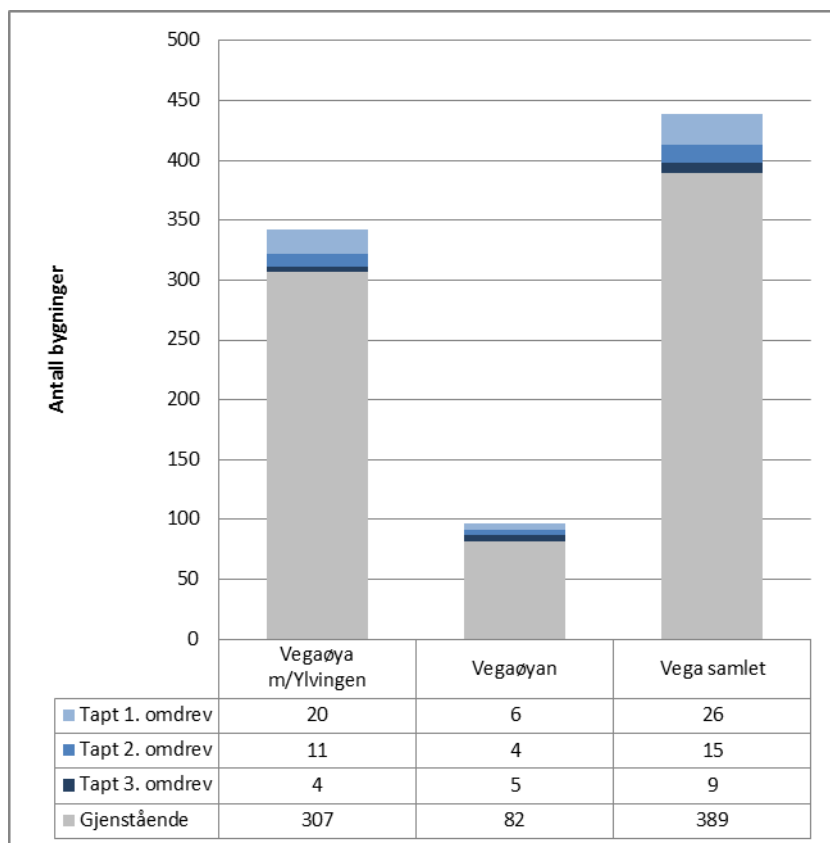
4.1 Tap og geografiske variasjoner

I dette kapitlet gjøres det rede for geografiske variasjoner for tap av SEFRAK-bygninger i Vega. Av undersøkelsesgrunnlaget på 398 bygninger i Vega kommune i 3. omdrev, er 9 bygninger tapt. Det tilsvarer en tapsandel på 2 %. Tapsprosenten i 3. omdrev i Vega er dermed lavere enn i 1. og 2. omdrev, da den var på henholdsvis 6 % og 4 %.

4.1.1 Tap – områder: Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyen

Som i 2. omdrev er tapsandelen høyere på småøyene enn på Vegaøya/Ylvingen. På Vegaøya/Ylvingen har tapsandelen gått ned siden 2. omdrev (fra 3 % til 1 %), mens på småøyene har tapsandelen økt (fra 4 % til 6 %).

	Vegaøya m/Ylvingen	Vegaøyen	Vega samlet
Tapt 1. omdrev	6 %	6 %	6 %
Tapt 2. omdrev	3 %	4 %	4 %
Tapt 3. omdrev	1 %	6 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	311	87	398
Andel av totalt 3. omd	78 %	22 %	100 %

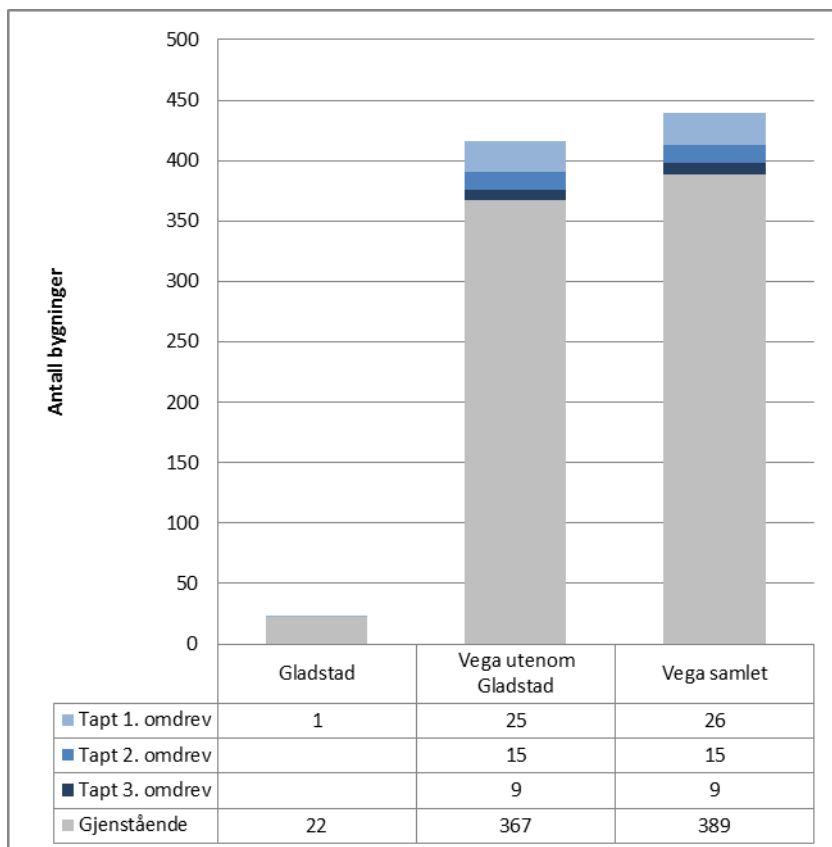

Figur 19: Tapte bygninger fordelt på områdene Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyen

4.1.2 Tap - tettbygd/spredtbygd

Verken i 2. eller 3. omdrev har det vært bygningstap i tettstedet Gladstad. Samtlige av de tapte bygningene har ligget i spredtbygde områder.

	Gladstad	Vega utenom Gladstad	Vega samlet
Tapt 1. omdrev	4 %	6 %	6 %
Tapt 2. omdrev	0 %	4 %	4 %
Tapt 3. omdrev	0 %	2 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	22	376	398
Andel av totalt 3. omd	6 %	94 %	100 %

Figur 20: Tapte bygninger fordelt på tettbygde og spredtbygde strøk

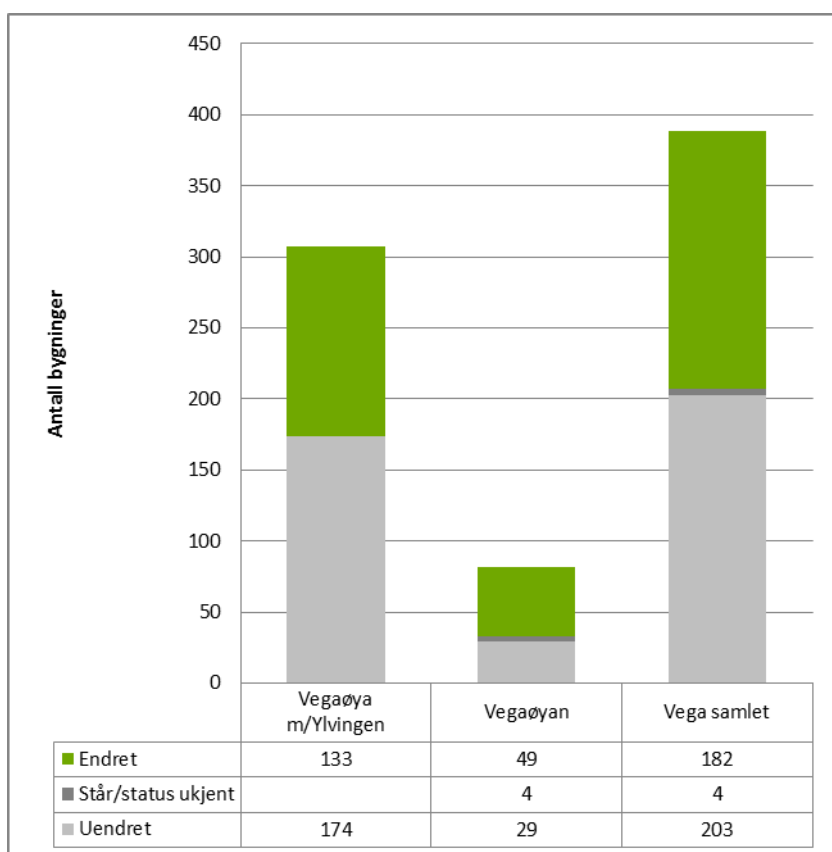
4.2 Endringer og geografiske variasjoner

I dette kapittelet gjøres det rede for geografiske variasjoner av endring for de gjenstående SEFRAK-bygningene i Vega. I 3. omdrev er 47 % av de gjenstående bygningene i Vega endret (alle endringstyper).

4.2.1 Endring – områder: Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyen

Andelen endrete SEFRAK-bygninger har steget markant på småøyene siden 2. omdrev (fra 22 % til 60 %). På Vegaøya og Ylvingen er endringstakten lavere (fra 25 % til 43 %).

	Vegaøya m/Ylvingen	Vegaøyen	Vega samlet
Endringer 1. omdrev	16 %	19 %	16 %
Endringer 2. omdrev	25 %	22 %	24 %
Endringer 3. omdrev	43 %	60 %	47 %
Antall gjenstående	307	82	389
Andel av gjenstående	79 %	21 %	100 %

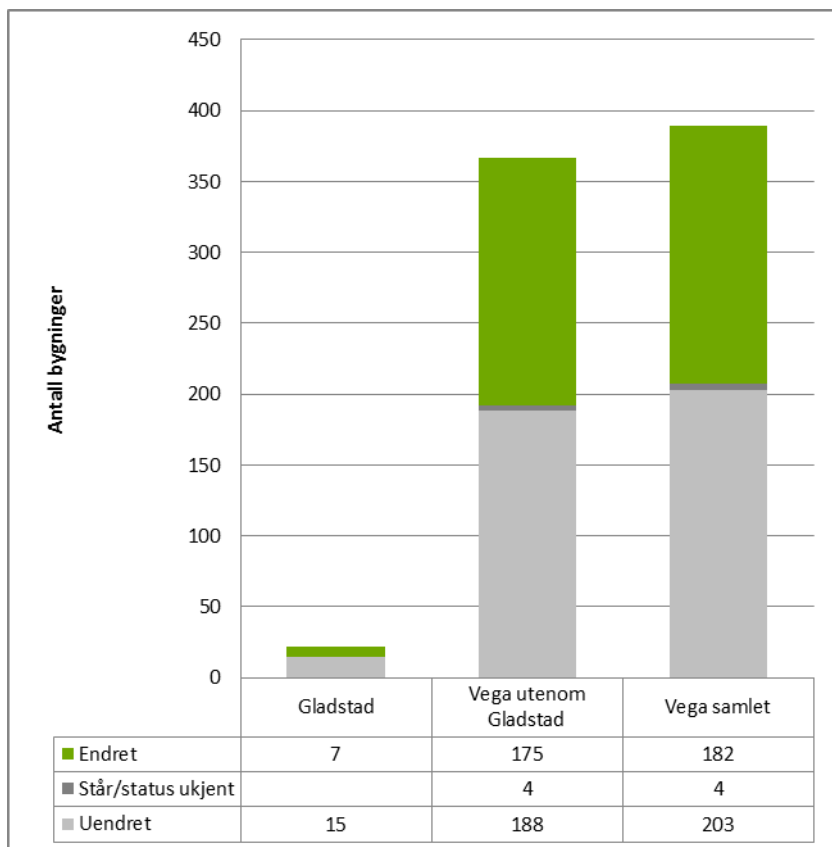
Figur 21: Endringer fordelt på områdene Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyen

4.2.2 Endring - tettbygd/spredtbygd

Kun 6 % av SEFRAK-bygningene i Vega ligger i tettstedsbebyggelse, nærmere bestemt Gladstad. Her er andelen endrete bygninger lavere enn i resten av kommunen (32 % mot 48 %).

	Gladstad	Vega utenom Gladstad	Vega samlet
Endringer 1. omdrev	9 %	17 %	16 %
Endringer 2. omdrev	18 %	25 %	24 %
Endringer 3. omdrev	32 %	48 %	47 %
Antall gjenstående	22	367	389
Andel av gjenstående	6 %	94 %	100 %

Figur 22: Endringer fordelt på tettbygde og spredtbygde områder

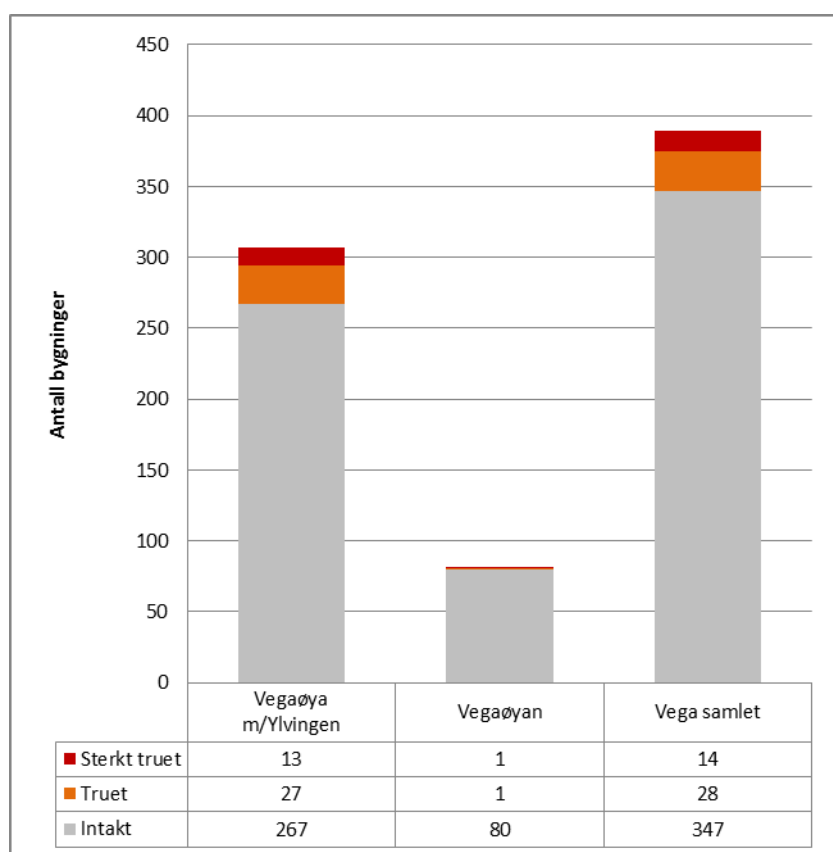
4.3 Tilstand og geografiske variasjoner

I dette kapittelet gjøres det rede for geografiske variasjoner når det gjelder tilstanden for de gjenstående SEFRAK-bygningene i Vega. 4 % av de gjenstående bygningene i Vega i 3. omdrev er sterkt truet. Dette er en lavere andel enn i 2. omdrev, da andelen sterkt truete var på 9 %. I tillegg er 7 % registrert som truet i 3. omdrev.

4.3.1 Tilstand – områder: Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyen

Bygningstilstanden er bedre på Småøyene enn på Vegaøya og Ylvingen, med lavere andel av både sterkt truete (1 % mot 4 %) og truete SEFRAK-bygninger (1 % mot 9 %).

	Vegaøya m/Ylvingen	Vegaøyen	Vega samlet
Sterkt truet 2. omdrev	10 %	6 %	9 %
Sterkt truet 3. omdrev	4 %	1 %	4 %
Truet 3. omdrev	9 %	1 %	7 %
Antall gjenstående	307	82	389
Andel av gjenstående	79 %	21 %	100 %

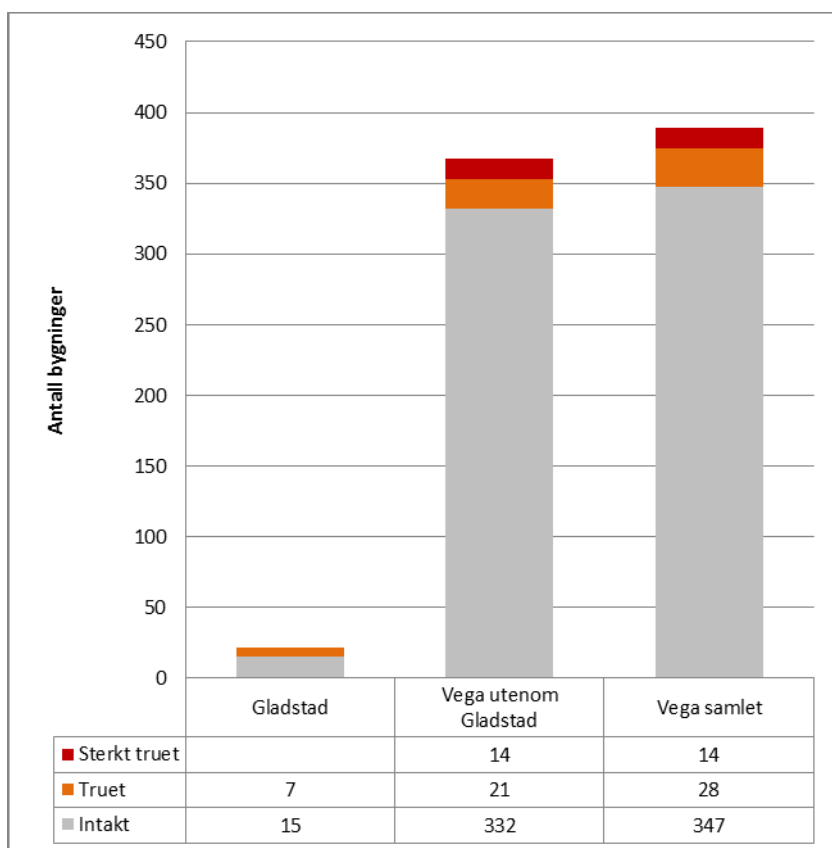

Figur 23: Bygningstilstand fordelt på områdene Vegaøya m/Ylvingen og Vegaøyen

4.3.2 Tilstand – tettbygd/spredtbygd

Ingen av SEFRAK-bygningene i tettstedet Gladstad er sterkt truet, men hele 7 av til sammen 22 bygninger er registrert som truet (32 %). I de spredtbygde områdene av Vega har andelen sterkt truete gått ned siden 2. omdrev (fra 9 % til 4 %), og andelen truete er klart lavere enn i Gladstad (6 % mot 32 %).

	Gladstad	Vega utenom Gladstad	Vega samlet
Sterkt truet 2. omdrev	14 %	9 %	9 %
Sterkt truet 3. omdrev	0 %	4 %	4 %
Truet 3. omdrev	32 %	6 %	7 %
Antall gjenstående	22	367	389
Andel av gjenstående	6 %	94 %	100 %

Figur 24: Bygningstilstand fordelt på tettbygde og spredtbygde områder

5 Utvikling og tendenser

5.1 Utviklingen i kommunen

Befolkning og bosetting

Folketallet i Vega kommune var i 2013 på 1 238. Mellom første kontrollregistrering i 2003 og andre i 2008 sank folketallet med 96 personer, og fra 2008 til 2013 med ytterlige 57. I følge SSBs tall for framskrevet folkemengde ved middels nasjonal vekst, vil folketallet i Vega kommune stige svakt til 1 250 innbyggere i 2040. Andel av befolkningen i tettbygde strøk er 22 %.¹²

De viktigste næringene i kommunen er fiske, havbruk, jordbruk, turisme og servicenæringer og består for det meste av mindre produksjons- og servicebedrifter. Jordbruket er basert på produksjon av melk og kjøtt og noe grønnsaksdyrking, først og fremst potet.¹³ Turismen er en vekstnæring, med kraftig økning i antall overnattingsplasser. Også jordbruket er i vekst, men sysselsetter færre personer fordelt på større bruksenheter. Fiskeriene har ikke hatt samme positive utvikling, men lønnsomheten er økende og fiskemottaket er gjenåpnet.¹⁴

Kulturminner og planforhold

Vega kommune har kopisett av SEFRAK-skjemaer og kart, og ekstra papirkopier av bildene. Nordland fylkeskommune ønsker økt bruk av Askeladden og SEFRAK-registeret i kommunenes saksbehandling, og at tiltak som berører kulturminner beskrevet i *Kulturminner på Sør-Helgeland* blir oversendt fylkeskommunen for uttalelse.¹⁵

Nordland fylkeskommune har utarbeidet en oversikt over utvalgte kulturminner av nasjonal og regional verdi på Sør-Helgeland, til bruk i arbeidet med kommuneplaner, arealplaner, reguleringsplaner og byggesaker, og når hensynet til kulturminner skal veies mot andre samfunnshensyn. Målsettingen med denne kulturminneoversikten er blant annet et økt fokus på kulturminner og kulturmiljøer i kommuneplanarbeidet og å stimulere til bruk av plan- og bygningsloven som middel i vern av kulturminner og kulturmiljøer.¹⁶

På et overordnet plannivå, i kommuneplanens samfunnsdel, heter det at ved større endringer i vern, ved bruk av arealer, skal konsekvensene for kulturminner vurderes. Videre heter det at kulturminner, kulturmiljø- og landskap skal sikres som kunnskapsressurs og grunnlag for aktiv bruk, opplevelse av historisk kontinuitet og stedsidentitet.¹⁷ I kommuneplanens arealdel heter det at det er ekstra viktig å holde strandsonen fri i viktige kulturlandskap og områder av kulturhistorisk interesse.¹⁸

Det er gitt egne bestemmelser for Vegaøyene verdensarvområde i kommuneplanens arealdel, for å verne om de internasjonale og nasjonale natur- og kulturarvverdiene. Her heter det at det kan legges til rette for tradisjonelle næringer og naturbasert reiseliv i dette området. Av tradisjonelle næringer nevnes fiske og landbruk inklusive ærfugldrift. I verdensarvområdet skal nyere tids kulturminner ivaretas. All ny bebyggelse skal opprettholde eller heve kvaliteten i området. Nye tiltak skal ikke være

¹² Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken>. Lest 29.10.13

¹³ Vega kommunes hjemmeside: <http://www.vega.kommune.no>. Lest 20.02.14

¹⁴ Informasjonsguide for Vega kommune, s 3. Arthon media 2011

¹⁵ Nordland fylkeskommune: Kulturminner på Sør-Helgeland, s 11 og 19.

¹⁶ Nordland fylkeskommune: Kulturminner på Sør-Helgeland, s 11 og 18.

¹⁷ Vega kommune. Kommuneplan. Samfunnsdelen 2007-2020, s 8.

¹⁸ Vega kommune. Kommuneplanens arealdel 2010/2020. Planbeskrivelser og bestemmelser, s 22.

i konflikt med hensynet til natur- og kulturmiljø, og konsekvensene skal dokumenteres ved alle utbyggingsplaner. Ny bebyggelse, ombygging og restaurering skal underordnes kvaliteter i natur- og kulturmiljø, både når det gjelder omfang, plassering, utforming, arkitektur og autentisitet.¹⁹

De overordnede prinsippene for bygningsarven i verdensarvområdet er at bevaring skal gjennomføres av tverrfaglig ekspertise som respekterer lokal identitet og tradisjoner, og samtidig anerkjenner at endringer kan være uunngåelige. Det skal tas hensyn til den eksisterende bygningsmassen som et helhetlig miljø og en integrert del av kulturlandskapet, og til at tradisjonell bruk av lokal bygningsarv representerer en vesentlig verdi. I de praktiske retningslinjene for bygningsbevaring heter det at endringer skal utføres med forsiktighet etter forundersøkelser og dokumentasjon, som skal oppbevares hos kommunen. Ved inngrep i bygningsmiljøer skal man ta hensyn til og opprettholde stedets integritet, sammenhengene i kulturlandskapet og forholdet mellom enkeltbygningene. Man skal legge vekt på å bruke tradisjonell byggeskikk og lokale håndverkstradisjoner, og det skal drives kunnskapsformidling om restaurering av lokal bygningsarv. Ved endringer som er nødvendig for en tidsmessig bruk, skal man bruke materialer som opprettholder bygningens uttrykk. Ny bruk skal respektere bygningens integritet, karakter og form. Når det gjelder tilbakeføring av bygninger heter det at endringer over tid skal verdsettes og forstås som et viktig aspekt ved lokal bygningsarv, og at tilbakeføring til en bestemt tidsperiode normalt ikke er en målsetting. Disse retningslinjene og prinsippene gjelder for all bygningsarv innenfor verdensarvområdet, bortsett fra objektene som er fredet etter kulturminneloven, det vil si bygningsmiljøet på Skjærvær.²⁰

I kommuneplanens arealdel er verdensarvområdet avsatt til LNF-område med særlig viktige natur- og kulturlandskapsverdier etter plan- og bygningsloven. For verdensarvområdet er det angitt bestemmelser og retningslinjer for hvordan verdiene skal ivaretas, og for tilpasning av eventuelle nye tiltak.

Bygningsmiljøet på Skjærvær ble fredet i 1969, og fredningen omfatter også hele øya som område. I fredningsvedtaket heter det at bygningsendringer ikke tillates, bortsett fra hvis endringene innebærer tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere situasjon, med hensyn til utførelse, materialbruk, farger, til- og påbygg med mer. Nybygg tillates ikke, bortsett fra hvis det dreier seg om gjenoppføring av tidligere bygninger og tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere situasjon. Nybygging kan også tillates hvis det dreier seg om nødvendige tiltak for å opprettholde tradisjonell drift, fiske, egg- og dunsanking og jordbruk. I fredningsvedtaket heter det at fredningen ikke skal være til hinder for tradisjonell bruk og drift.²¹

Området Nes-Kirkøy er regulert til spesialområde bevaring. I reguleringsbestemmelsene heter det at det skal legges vekt på materialautentisitet ved istandsetting av eksisterende bebyggelse, men at tilbakeføring til opprinnelig eller tidligere tilstand kan tillates der hvor dette ivaretar kulturminneverdiene bedre enn ved bevaring av det eksisterende.²²

¹⁹ Vega kommune. Kommuneplanens arealdel 2010/2020. Planbeskrivelser og bestemmelser, s 36-39.

²⁰ Vega kommune. Kommuneplanens arealdel 2010/2020. Planbeskrivelser og bestemmelser, s 37-38.

²¹ Fiskeværet Skjærvær – gnr. 32 bnr. 1,2 – Vega kommune. Vedtak om fredning med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19 jfr. § 22.

²² Reguleringsplan for Nes-Kirkøy, § 9.3.

Planstatus for undersøkte bygninger i kommunen

89 av bygningene som inngår i kontrollregistreringens 3. omdrev ligger innenfor verdensarvområdet. 8 av disse bygningene er fredet etter kulturminneloven, og av disse er 2 registrert som uendret og 6 registrert med liten endring (C-endring). 3 av endringene er registrert som tilbakeføring til eldre uttrykk.

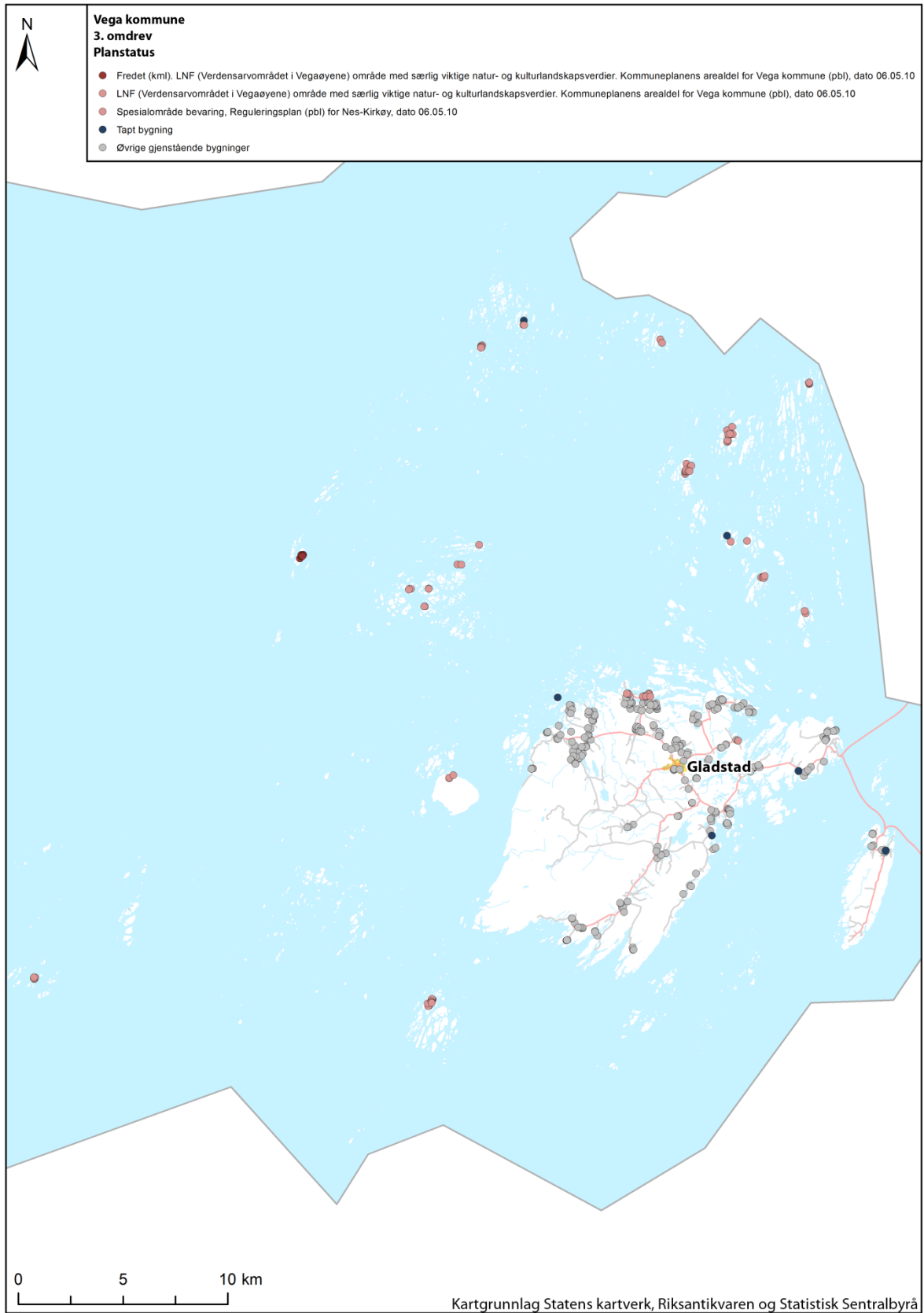
De øvrige 81 SEFRAK-bygningene i verdensarvområdet ligger i områder avsatt til LNF etter plan- og bygningsloven. Av disse bygningene er 6 tapt i 3. omdrev, én sterkt endret (A-endring), 12 middels endret (B-endring) og 33 registrert med liten endring (C-endring). 25 bygninger i verdensarvområdet er uendret og 4 er registrert med ukjent endringsstatus. Av disse er det én bygning som er sterkt truet og én som er truet.

17 bygninger ligger innenfor spesialområde bevaring i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Av disse er 2 bygninger registrert med middels endring (B-endring) og 5 med liten endring (C-endring).

18150108002: E-huset museum og Toppene ligger i området Nes-Kirkøy, som er regulert til spesialområde bevaring. I dette området skal det legges vekt på materialautentisitet ved istandsetting av eksisterende bebyggelse. Tilbakeføring kan tillates der hvor dette ivaretar kulturminneverdiene bedre enn ved bevaring av det eksisterende.

Foto: ÅD/NIKU 2103

5.2 Tendenser i trusselbildet

9 SEFRAK-bygninger i Vega kommune er tapt i 3. omdrev. Det vil si at tapsandelen ligger på 2 % som er lavere enn i 2. omdrev (4 %). 5 av de tapte bygningene var truet i 2. omdrev. Andelen endrete SEFRAK-bygninger har økt markant siden 2. omdrev (fra 25 % til 47 %), men andelen sterkt endrete bygninger (2 %) er lav i forhold til andelen bygninger med små endringer (28 %).

Bolighusene/våningshusene har, som i 2. omdrev, relativt lav tapsandel (2 %). En stor andel av bolighusene er endret (58 %). Få tap og mange endringer tyder på vedlikehold og bruk. Tapsandelen for de større driftsbygningene er halvert i forhold til 2. omdrev (fra 10 % til 5 %), men det er fremdeles denne bygningskategorien som har mest tap. Tapet av større driftsbygninger på gårdsbruk må sees i sammenheng med strukturelle endringer og effektivisering av landbruket. Bygningstap og forfall kan skyldes funksjonstømming, men også aktiv landbruksdrift som medfører behov for nye og tidsmessige driftsbygninger. Ingen av de mindre uthusene er tapt. Årsaken kan være at de mindre uthusene tar mindre plass og er bedre egnet for funksjonsendringer.

Verdensarvstatusen har ført til økt satsing på turisme i kommunen. Det er verdt å merke seg at andelen endrete bygninger har økt kraftigst i Verdensarvområdet (fra 22 % til 60 %), noe som kan ha sammenheng med økt status og bruk av bygningene i disse områdene. At tapsandelen for naust og sjøhus er synkende, kan også ha sammenheng med en slik revitalisering av kystens bygningsarv i kjølvannet av verdensarvstatusen. Et faremoment ved økt satsing på turisme er imidlertid at nyanlegg på ulike måter kan komme i konflikt med de eldre kulturmiljøene.

18150108039: Utbygging og endring av kulturlandskapet på Husøya har skapt konflikt lokalt. Foto: ÅD/NIKU 2013

18150105004: Jordkjellerne er karakteristiske innslag i Vegas kulturlandskap. Av til sammen 31 SEFRAK-registrerte jordkjellere i det opprinnelige undersøkelsesgrunnlaget, er det nå 28 igjen. Syv av dem er registrert som truet og en er sterkt truet. Foto: ÅD/NIKU 2013

18150107015: Tapsandelen for de SEFRAK-registrerte naustene og sjøhusene ligger noe over gjennomsnittet for Vega som helhet, men tapstakten har sunket både i 2. og 3. omdrev (fra 6 % til 5 % og 3 %). Foto: KF/NIKU 2013

6 Samlet resultatoversikt MOV 2013

I dette kapittelet gjøres det rede for det samlede resultatet av kontrollregistreringen i 3. omdrev for Flora, Melhus, Snåsa og Vega kommune.

Det samlede antall bygninger i undersøkelsesgrunnlaget i 3. omdrev var 2545. I 2. omdrev var det samlede antallet 2642 og i 1. omdrev 3071. Gjenstående bygninger i 3. omdrev er 2467.

6.1 Kvantitative forandringer

Til sammen er 78 bygninger tapt i Flora, Melhus, Snåsa og Vega kommune i 3. omdrev. Dette tilsvarer en tapsandel på 3 % av undersøkelsesgrunnlaget for 3. omdrev og et årlig tap på 0,6 %. Til sammenligning var tapsandelen på 4 % i 2. omdrev og 14 % i 1. omdrev.

53 bygninger er sterkt endret (A-endring). Dette tilsvarer 2 % av undersøkelsesgrunnlaget for 3. omdrev. 370 bygninger er middels endret (B-endring). Dette tilsvarer 15 %. Flesteparten av de endrete bygningene, nærmere bestemt 686, er registrert med minste endringsgrad (C-endring), noe som tilsvarer 28 % av de gjenstående. Av de sterkt endrete bygningene (A-endring), er det 5 hvor deler av huset er revet, og av de middels endrete bygningene (B-endring), er det 34 hvor deler av huset er revet. I tillegg er det 12 av de lite endrete bygningene (C-endring) som er tilbakeført til eldre uttrykk og en som er dokumentert stilhistorisk tilbakeført.

65 bygninger er sterkt truet. Dette tilsvarer 3 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev. I tillegg er 215 bygninger registrert som truet. Dette tilsvarer 9 %, som er samme andel som i 2. omdrev.

Til sammen er 195 bygninger tapt, sterkt truet og sterkt endret (A-endring) i 3. omdrev (en av bygningene er både sterkt endret og sterkt truet). Dette utgjør 8 % av undersøkelsesgrunnlaget for 3. omdrev.

1082 bygninger er uendret og ikke truet. Dette tilsvarer 44 % av de gjenstående bygningene i 3. omdrev.

Kommunevise variasjoner

Tapsprosenten er høyest i Flora kommune (4 %). Deretter kommer Melhus og Snåsa (3 %), mens Vega ligger best an i 3. omdrev (2 %), og er også den kommunen hvor tapsandelen har sunket mest (fra 4 % tap i 2. omdrev).

Når det gjelder tilstanden for de gjenstående bygningene, er det størst andel sterkt truete SEFRAK-bygninger i Flora og Vega kommune (4 %), og lavest andel i Snåsa kommune (1 %), mens Melhus har 2 % sterkt truete.

Snåsa kommune har høyest andel endrete bygninger av de fire kommunene (49 %). Deretter følger Melhus og Vega (47 %), mens Flora har lavest andel endrete (38 %).

Andelen SEFRAK-bygninger som er uendret og intakt har sunket i alle fire kommuner. I Snåsa har andelen intakte og uendrete sunket fra 50 % til 40 %, i Melhus fra 50 % til 43 %, i Vega fra 54 % til 43 %, og i Flora fra 59 % til 47 %.

Samlet resultatoversikt MOV 2013

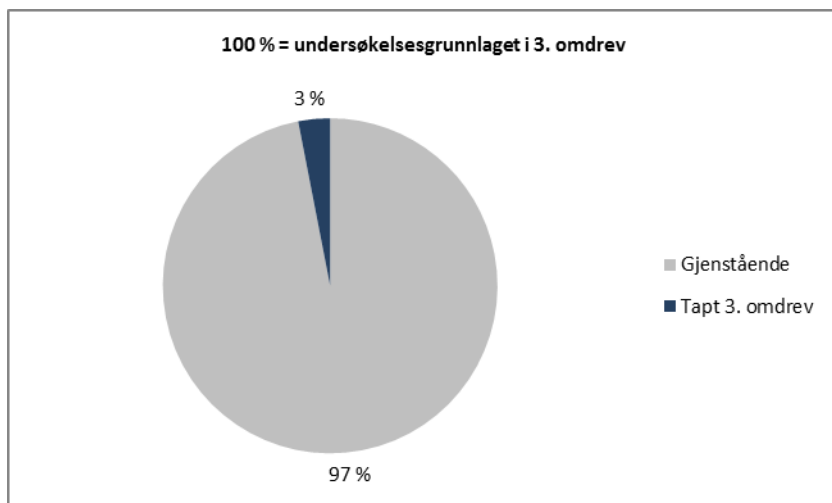
Kommune	Under-søkt 1. omd	Tapt 1. omdrev		Under-søkt 2. omd	Tapt 2. omdrev		Under-søkt 3. omd	Tapt 3. omdrev		Snitt tap pr år 3. omdrev		Gjenstående 3. omd
		Antall	%		Antall	%		Antall	%	Antall	%	
Flora	686	52	8 %	634	31	5 %	603	27	4 %	5,4	0,9 %	576
Melhus	1429	287	20 %	1142	38	3 %	1104	31	3 %	6,2	0,6 %	1073
Snåsa	517	64	12 %	453	13	3 %	440	11	3 %	2,2	0,5 %	429
Vega	439	26	6 %	413	15	4 %	398	9	2 %	1,8	0,5 %	389
Samlet 2013	3071	429	14 %	2642	97	4 %	2545	78	3 %	15,6	0,6 %	2467

Samlet resultat for tap i Flora, Melhus, Snåsa og Vega 1., 2. og 3. omdrev

Kommune	Gjenstående 3. omdrev	A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står	Sterkt truet		Truet	
		Antall	%	Antall	%	Antall	%		Antall	%	Antall	%
Flora	576	11	2 %	57	10 %	150	26 %	9	21	4 %	55	10 %
Melhus	1073	28	3 %	183	17 %	287	27 %	17	25	2 %	95	9 %
Snåsa	429	8	2 %	62	14 %	141	33 %	9	5	1 %	37	9 %
Vega	389	6	2 %	68	17 %	108	28 %	4	14	4 %	28	7 %
Samlet 2013	2467	53	2 %	370	15 %	686	28 %	39	65	3 %	215	9 %

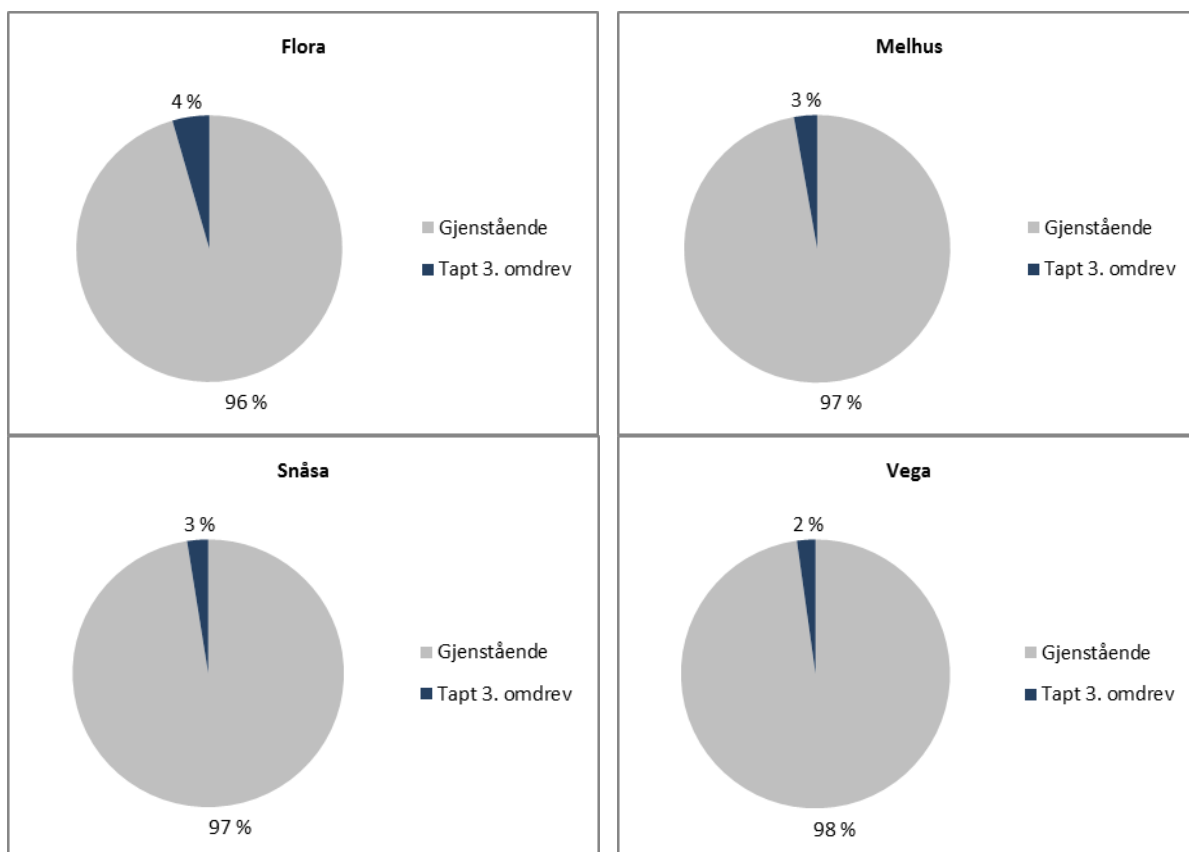
Samlet resultat for endringer og tilstand i Flora, Melhus, Snåsa og Vega 3. omdrev

Samlet resultat tap

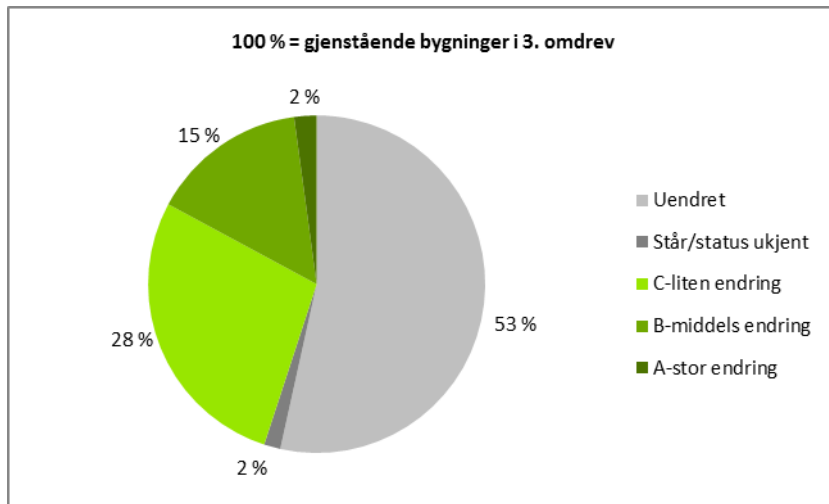
Totalt 3. omdrev	2545
Tapt 3. omdrev	78
Gjenstående	2467

Figur 25: Tapte og gjenstående bygninger. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

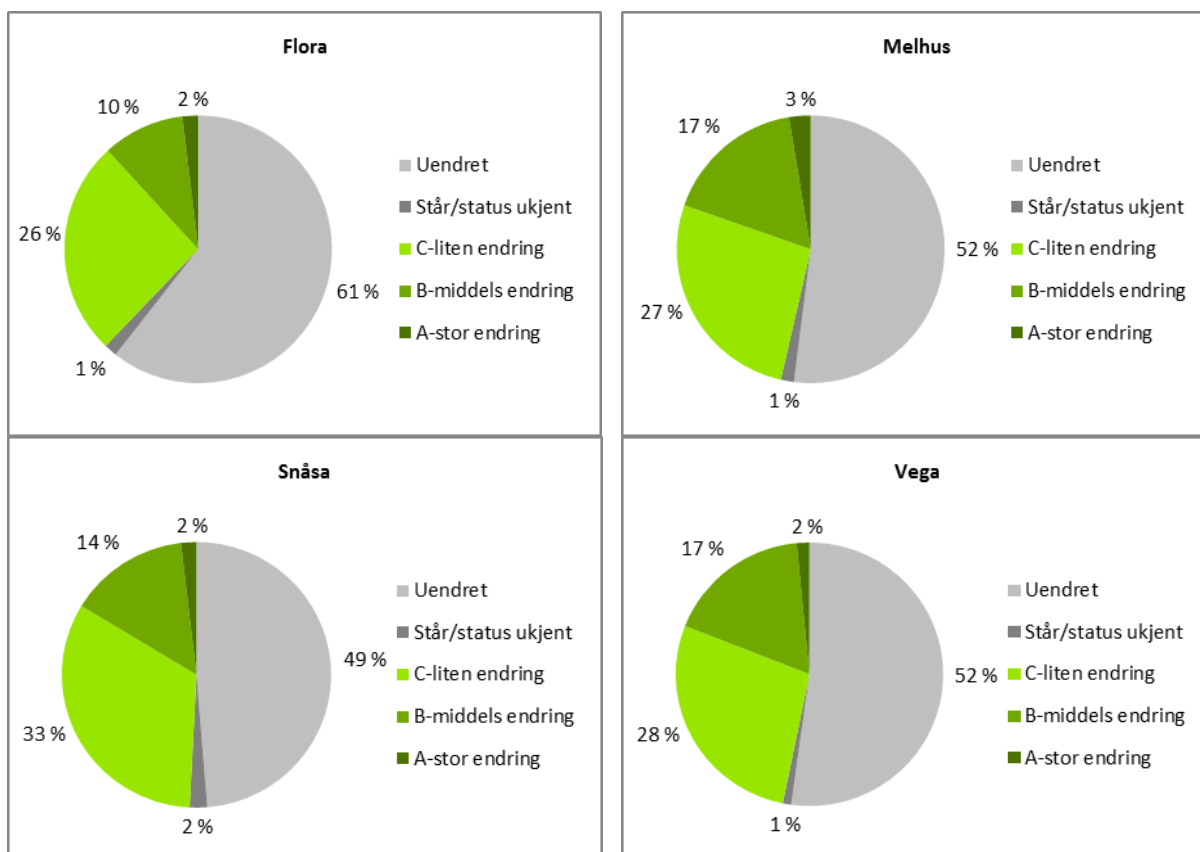
Figur 26: Tapte og gjenstående bygninger. Kommunevise resultat

Samlet resultat endring

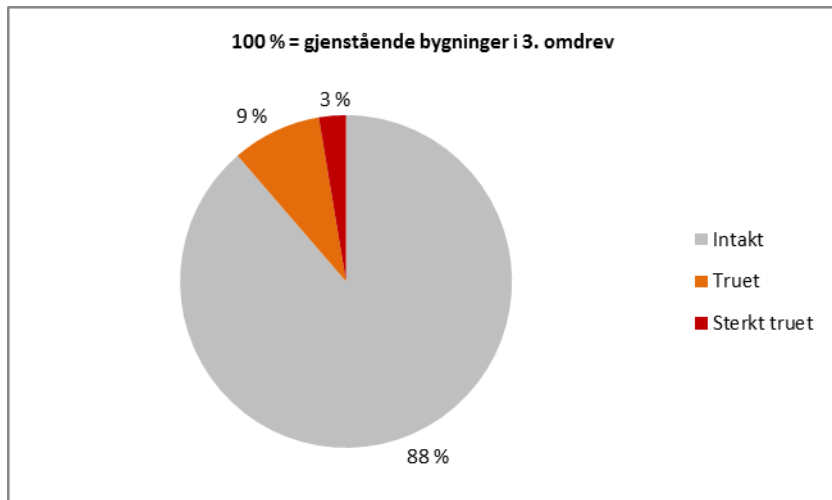
Uendret	1319
Står/status ukjent	39
C-liten endring	686
B-middels endring	370
A-stor endring	53
Totalt 3. omdrev	2467

Figur 27: Endringer. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

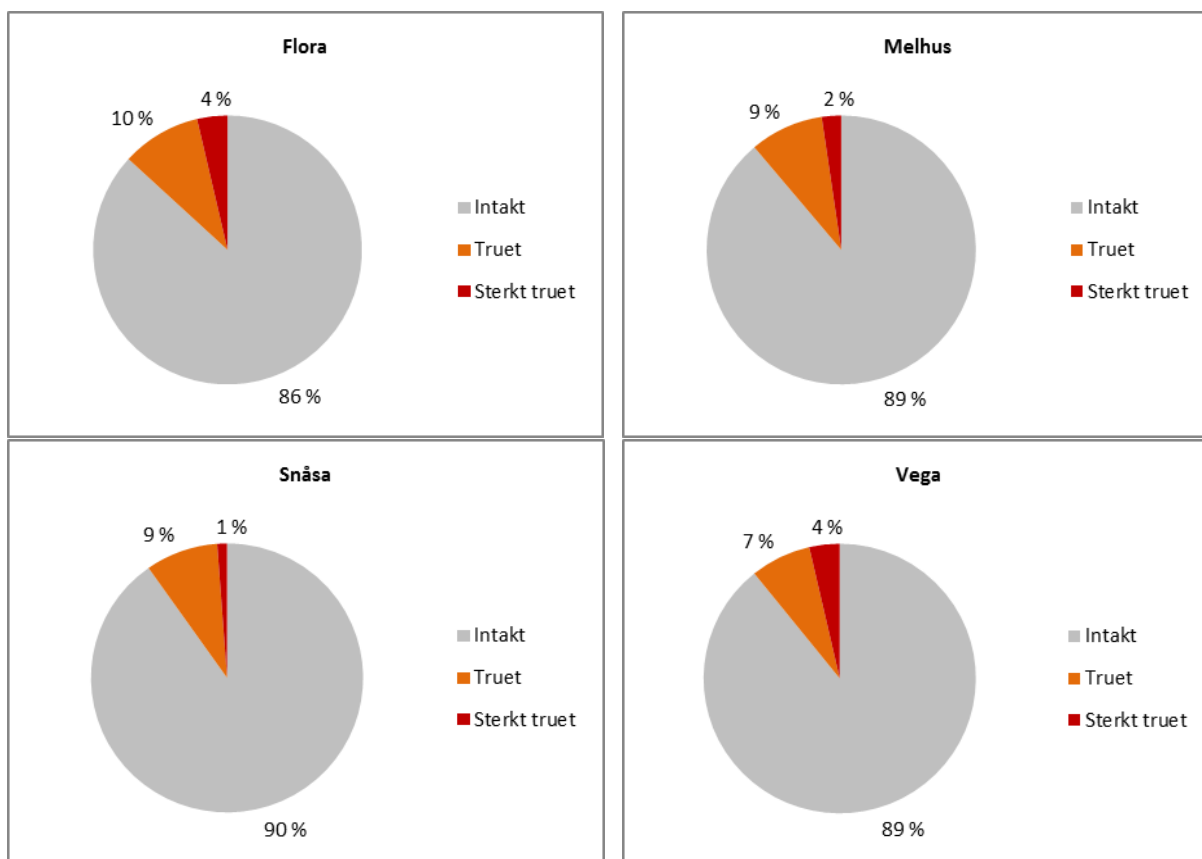
Figur 28: Endringer. Kommunevise resultat

Samlet resultat tilstand

Intakt	2187
Truet	215
Sterkt truet	65
Totalt 3. omdrev	2467

Figur 29: Bygningstilstand. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

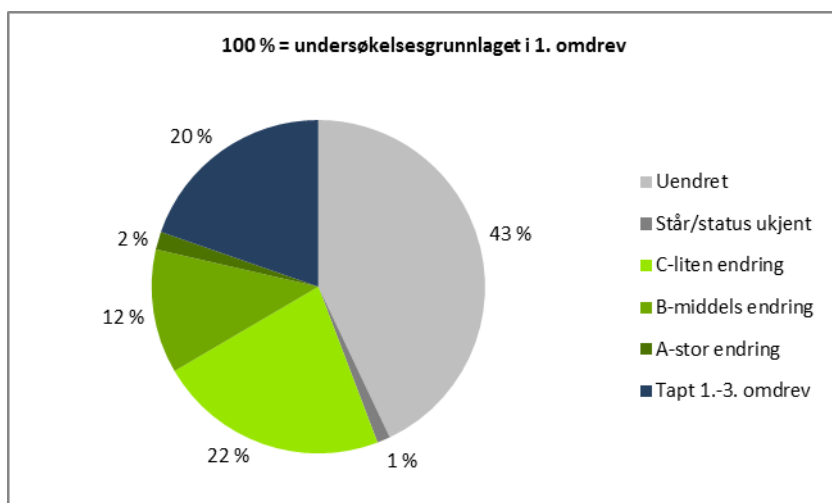

Figur 30: Bygningstilstand. Kommunevise resultat

Samlet resultat akkumulert

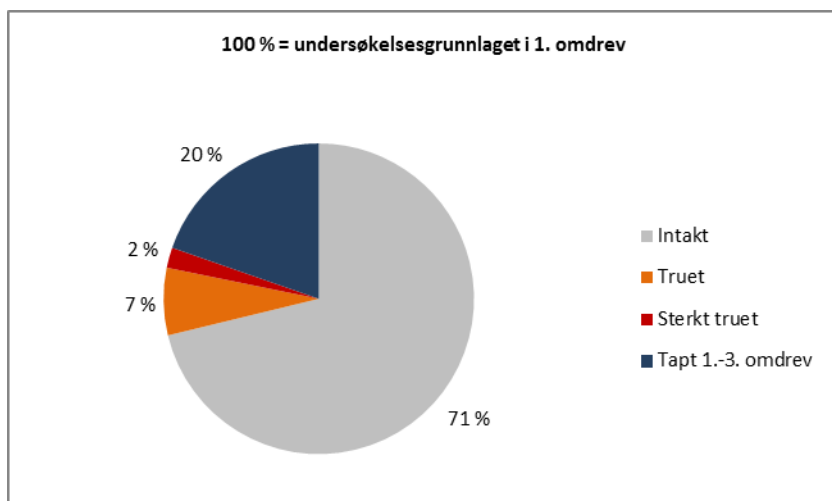
Med utgangspunkt i alle bygningene som inngikk i undersøkelsesgrunnlaget for 1. omdrev, er akkumulert andel tapte bygninger i Flora, Melhus, Snåsa og Vega kommune etter 3. omdrev på 20 %, mot 17 % i 2. omdrev og 14 % i 1. omdrev.

Akkumulert andel bygninger som er tapt, sterkt truet og sterkt endret (A-endring) etter 3. omdrev er 23 %, mot 25 % i 2. omdrev og 20 % i 1. omdrev. Tar man også med bygningene som er registrert som truet, blir andelen i 3. omdrev på 30 %.

Uendret	1319
Står/status ukjent	39
C-liten endring	686
B-middels endring	370
A-stor endring	53
Tapt 1.-3. omdrev	604
Totalt 1. omdrev	3071

Figur 31: Akkumulert tap og endringer. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

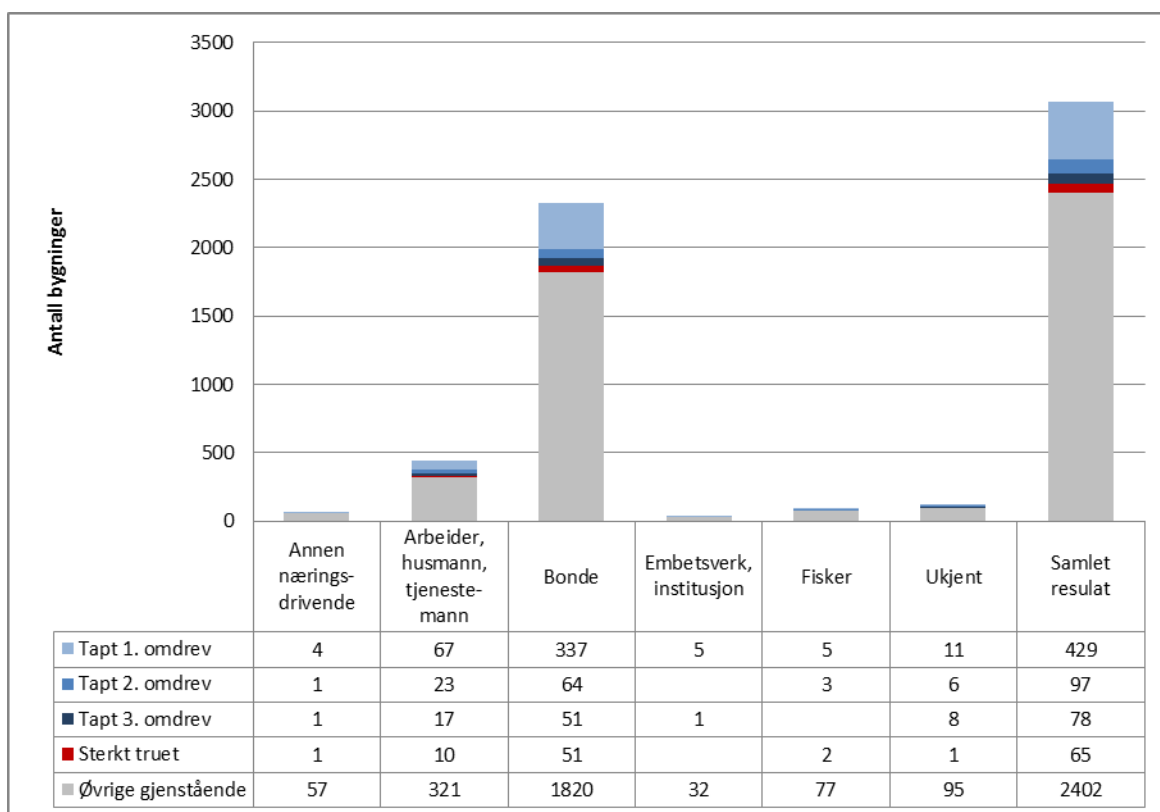
Intakt	2187
Truet	215
Sterkt truet	65
Tapt 1.-3. omdrev	604
Totalt 1. omdrev	3071

Figur 32: Akkumulert tap og bygningstilstand. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

6.2 Kvalitative forandringer

6.2.1 Bestandsutviklingen i forhold til sosial miljøsammenheng

	Annen næringsdrivende	Arbeider, husmann, tjenestemann	Bonde	Embetsverk, institusjon	Fisker	Ukjent	Samlet
Tapt 1. omdrev	6 %	15 %	15 %	13 %	6 %	9 %	14 %
Tapt 2. omdrev	2 %	5 %	3 %	0 %	3 %	5 %	3 %
Tapt 3. omdrev	2 %	4 %	2 %	3 %	0 %	7 %	3 %
Sterkt truet 3. omdrev	2 %	2 %	2 %	0 %	2 %	1 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	59	348	1922	33	79	104	2545
Andel av totalt 3. omd	2 %	14 %	76 %	1 %	3 %	4 %	100 %

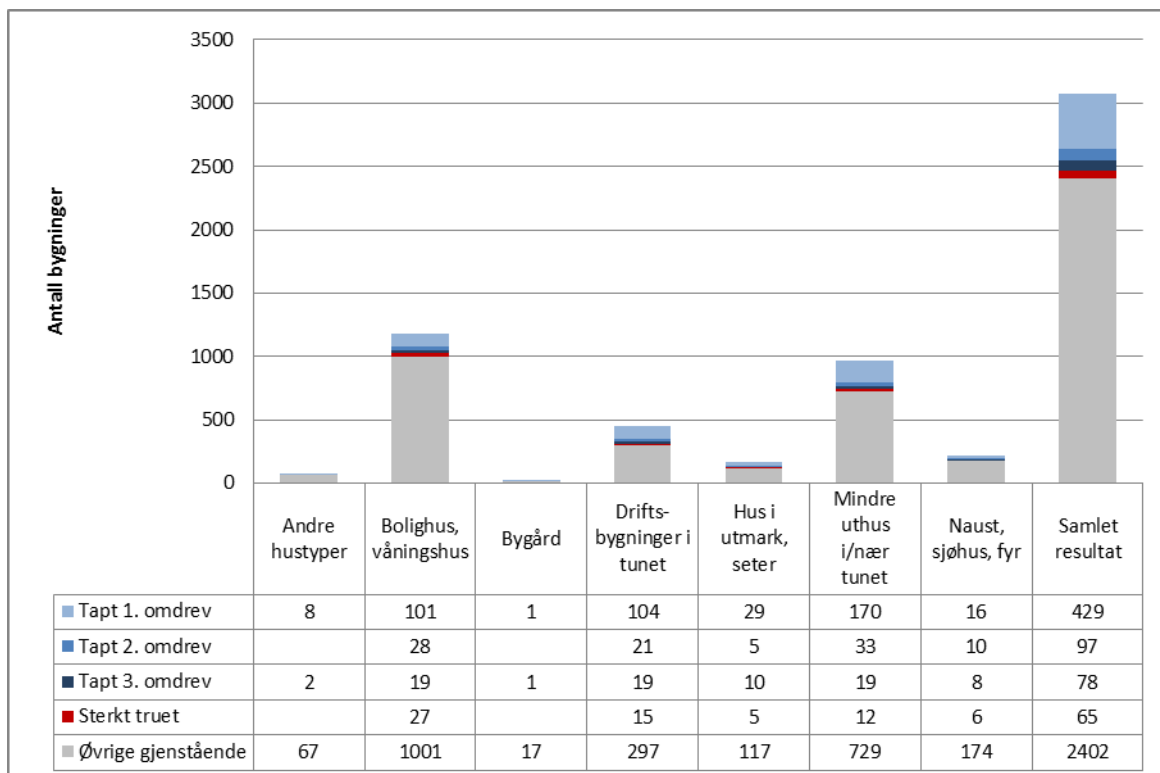

Figur 33: Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike sosiale miljøsammenhenger. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

6.2.2 Bestandsutviklingen i forhold til bygningstyper

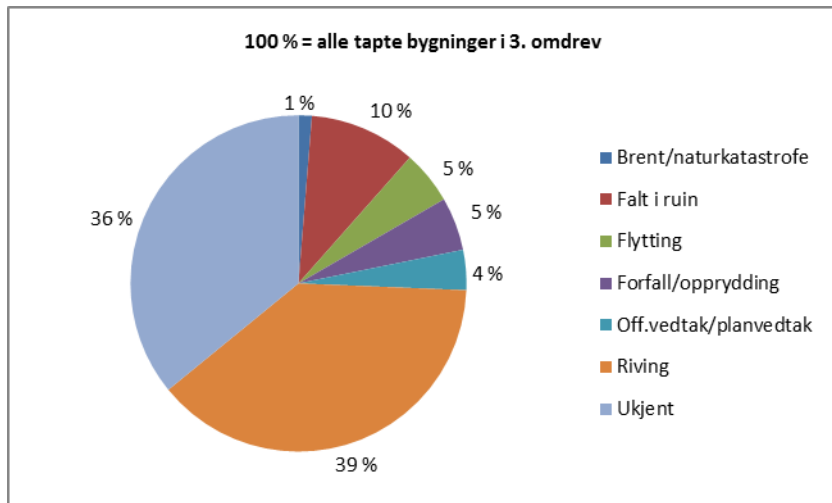
	Andre hustyper	Bolighus, våningshus	Bygård	Driftsbygninger i tunet	Hus i utmark, seter	Mindre uthus i/nær tunet	Naust, sjøhus, fyr m.m.	Samlet
Tapt 1. omdrev	10 %	9 %	5 %	23 %	17 %	18 %	7 %	14 %
Tapt 2. omdrev	0 %	2 %	0 %	5 %	3 %	3 %	5 %	3 %
Tapt 3. omdrev	3 %	2 %	5 %	4 %	6 %	2 %	4 %	3 %
Sterkt truet	0 %	2 %	0 %	3 %	3 %	1 %	3 %	2 %
Antall bygn 3. omdrev	69	1047	18	331	132	760	188	2545
Andel av totalt 3. omd	3 %	41 %	1 %	13 %	5 %	30 %	7 %	100 %

Figur 34: Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike bygningstyper. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

6.2.3 Tapsårsaker

For 36 % av de tapte bygningene i Flora, Melhus, Snåsa og Vega i 3. omdrev er tapsårsaken ukjent. 39 % av de tapte bygningene er revet, 10 % har falt i ruin og 5 % er flyttet. For 5 % er det opprydding som følge av forfall som er tapsårsaken og 4 % av tapene er en følge av offentlige vedtak. For en prosent er tapsårsaken brann.

Brent/naturkatastrofe	1
Falt i ruin	8
Flytting	4
Forfall/opprydding	4
Off. vedtak/planvedtak	3
Riving	30
Ukjent	28
Totalt	78

Figur 35: Tapsårsaker. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

Figurliste

1. Tapte og gjenstående bygninger
2. Endrete og uendrete bygninger
3. Bygningstilstand
4. Akkumulert tap og endringer
5. Akkumulert tap og bygningstilstand
6. Undersøkellesgrunnlaget i Flora, Melhus, Snåsa og Vega i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer
7. Undersøkellesgrunnlaget i Vega i forhold til opprinnelige SEFRAK-registreringer
8. Tapte og gjenstående bygninger
9. Akkumulert tapte og gjenstående bygninger
10. Tapte bygninger fordelt på samfunnssektor
11. Tapte bygninger fordelt på sosial miljøsammenheng
12. Tapte bygninger fordelt på bygningstype
13. Tapsårsaker
14. Endringer
15. Endringer fordelt på bygningstyper
16. Bygningstilstand
17. Bygningstilstand fordelt på sosial miljøsammenheng
18. Bygningstilstand fordelt på bygningstyper
19. Tapte bygninger fordelt på områder
20. Tapte bygninger fordelt på tettbygde og spredtbygde strøk
21. Endringer fordelt på områder
22. Endringer fordelt på tettbygde og spredtbygde områder
23. Bygningstilstand fordelt på områder
24. Bygningstilstand fordelt på tettbygde og spredtbygde områder
25. Tapte og gjenstående bygninger. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
26. Tapte og gjenstående bygninger. Kommunevise resultat
27. Endringer. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
28. Endringer. Kommunevise resultat
29. Bygningstilstand. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
30. Bygningstilstand. Kommunevise resultat
31. Akkumulert tap og endringer. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
32. Akkumulert tap og bygningstilstand. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
33. Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike sosiale miljøsammenhenger. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
34. Akkumulert tap og bygningstilstand for ulike bygningstyper. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega
35. Tapsårsaker. Samlet resultat for Flora, Melhus, Snåsa og Vega

---

Kilder

BraArkiv. Skjemaer og foto fra SEFRAK-registreringen

Broe, Unni og Solrun Skogstad: Gamle hus da og nå 2003-2008. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Vega kommune, Nordland fylke 2008, 2. omverv. Riksantikvaren 2009

Broe, Unni og Solrun Skogstad: Gamle hus da og nå 2003-2008. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Flora kommune, Sogn og Fjordane fylke 2008, 2. omverv. Riksantikvaren 2009

Broe, Unni og Solrun Skogstad: Gamle hus da og nå. Status for SEFRAK-registrerte bygninger Vega kommune, Nordland fylke 2003. Riksantikvaren 2007

Fiskeværet Skjærvær – gnr. 32 bnr. 1,2 – Vega kommune. Vedtak om fredning med hjemmel i lov om kulturminner §§ 15 og 19 jfr. § 22.

Gamle hus da og nå – kontrollregistrering 2003, 2008 og 2013. Foto og rådata

Informasjonsguide for Vega kommune. Arthon media 2011

Kartgrunnlag – Statens kartverk, Geovekst

Nordland fylkeskommune: Kulturminner på Sør-Helgeland.

Prop.1 S (2013–2014). Det Kongelige Miljøverndepartement

Reguleringsplan for Nes-Kirkøy, § 9.3.

Riksantikvaren: Strategi for miljøovervåking på kulturminnefeltet 2009-2020

Riksantikvarens hjemmeside: www.ra.no

St.meld. nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner. Det Kongelige Miljøverndepartement

Statistisk sentralbyrå: <http://statbank.ssb.no/statistikbanken>

Vega kommune. Kommuneplan. Samfunnsdelen 2007-2020.

Vega kommune. Kommuneplanens arealdel 2010/2020. Planbeskrivelser og bestemmelser.

Vega kommunes hjemmeside: <http://www.vega.kommune.no>

Vedlegg

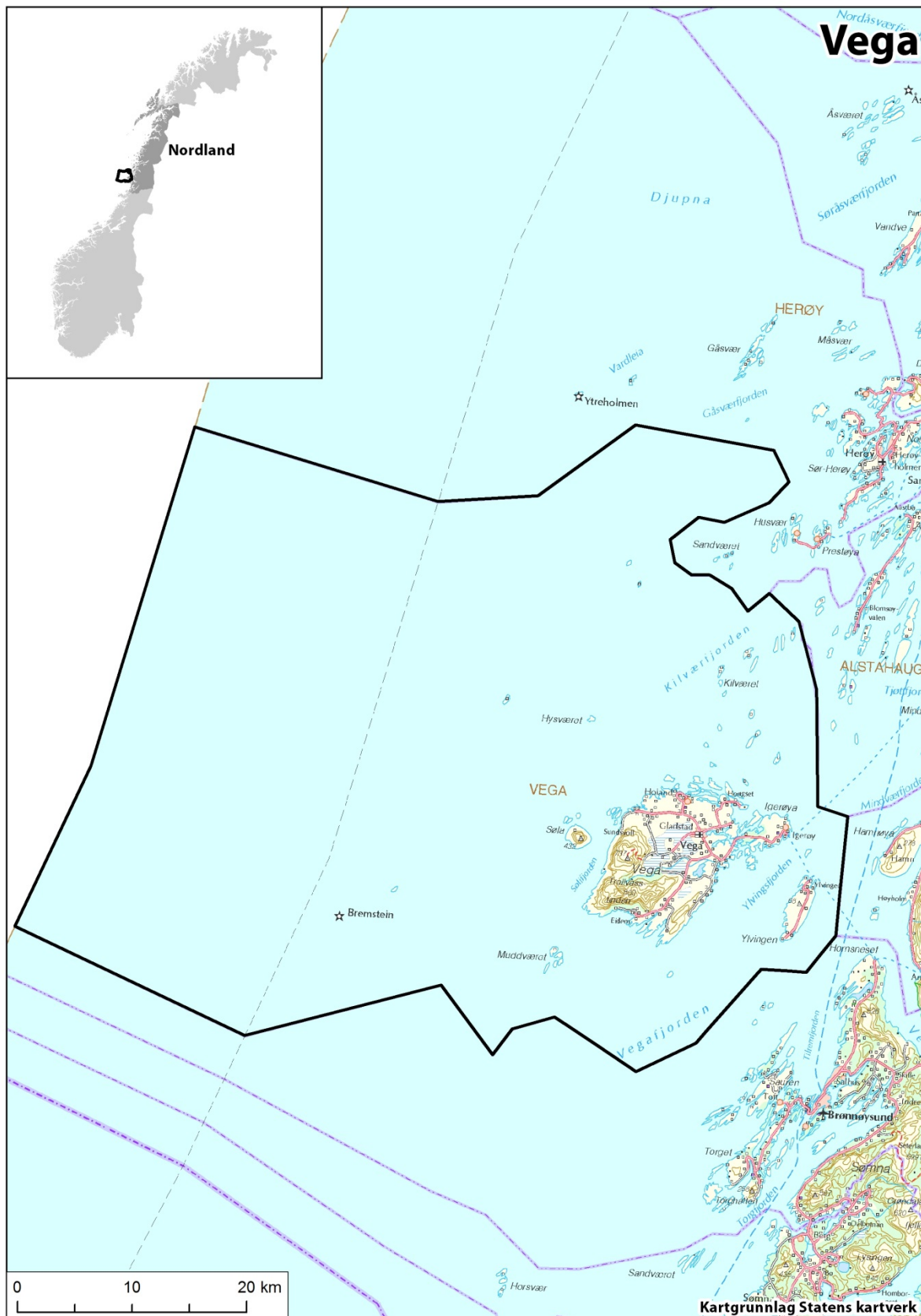
Vedlegg 1: Tap, endring og tilstand i Vega fordelt på bygningstyper

Vega kommune	Under søkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev		Under søkt 2. omdrev	Tapt 2. omdrev		Under søkt 3. omdrev	Tapt 3. omdrev		Gjenstående 3. omdrev	Endret totalt		A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står	Sterkt truet		Truet	
Bygningstype		%	%		%	%		%	%		%	%	%	%	%	%	%	%		%	%	%	%
Bolig	6	0	0 %	6	0	0 %	6	0	0 %	6	5	83 %	0	0 %	2	33 %	3	50 %	0	0	0 %	0	0 %
Våningshus	178	5	3 %	173	3	2 %	170	3	2 %	167	95	57 %	5	3 %	42	25 %	48	29 %	1	8	5 %	11	7 %
Bolighus/våningshus	184	5	3 %	179	3	2 %	176	3	2 %	173	100	58 %	5	3 %	44	25 %	51	29 %	1	8	5 %	11	6 %
Mindre uthus i/nær tunet	47	5	11 %	42	2	5 %	40	0	0 %	40	6	15 %	0	0 %	0	0 %	6	15 %	0	2	5 %	9	23 %
Sidebygning	10	0	0 %	10	0	0 %	10	0	0 %	10	3	30 %	0	0 %	0	0 %	3	30 %	0	0	0 %	2	20 %
Stabbur, loft	26	1	4 %	25	1	4 %	24	0	0 %	24	10	42 %	0	0 %	1	4 %	9	38 %	0	1	4 %	1	4 %
Mindre uthus i/nær tunet	83	6	7 %	77	3	4 %	74	0	0 %	74	19	26 %	0	0 %	1	1 %	18	24 %	0	3	4 %	12	16 %
Driftsbygning	51	4	8 %	47	4	9 %	43	1	2 %	42	21	50 %	0	0 %	11	26 %	10	24 %	1	1	2 %	0	0 %
Fjøs, stall, låve	18	4	22 %	14	2	14 %	12	2	17 %	10	3	30 %	0	0 %	1	10 %	2	20 %	0	0	0 %	1	10 %
Driftsbygninger i tunet	69	8	12 %	61	6	10 %	55	3	5 %	52	24	46 %	0	0 %	12	23 %	12	23 %	1	1	2 %	1	2 %
Utløe, sommerfjøs	4	2	50 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	1	50 %
Andre hus i utmark	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Hus i utmark/seter	5	2	40 %	3	0	0 %	3	0	0 %	3	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0	0 %	1	33 %
Naust, sjøbu	31	2	6 %	29	0	0 %	29	1	3 %	28	11	39 %	0	0 %	4	14 %	7	25 %	1	1	4 %	2	7 %
Sjøhus, brygge	37	2	5 %	35	3	9 %	32	1	3 %	31	14	45 %	0	0 %	3	10 %	11	35 %	0	1	3 %	0	0 %
Naust, sjøhus, fyr m.m.	68	4	6 %	64	3	5 %	61	2	3 %	59	25	42 %	0	0 %	7	12 %	18	31 %	1	2	3 %	2	3 %
Forretningsbygg	2	0	0 %	2	0	0 %	2	0	0 %	2	1	50 %	0	0 %	1	50 %	0	0 %	0	0	0 %	0	0 %
Næringsbygg	1	0	0 %	1	0	0 %	1	0	0 %	1	1	100 %	0	0 %	0	0 %	1	100 %	0	0	0 %	0	0 %
Skole	3	0	0 %	3	0	0 %	3	0	0 %	3	2	67 %	0	0 %	0	0 %	2	67 %	0	0	0 %	0	0 %
Ukjent	14	1	7 %	13	0	0 %	13	1	8 %	12	6	50 %	0	0 %	2	17 %	4	33 %	1	0	0 %	1	8 %
Annet	10	0	0 %	10	0	0 %	10	0	0 %	10	4	40 %	1	10 %	1	10 %	2	20 %	0	0	0 %	0	0 %
Andre hustyper	30	1	3 %	29	0	0 %	29	1	3 %	28	14	50 %	1	4 %	4	14 %	9	32 %	1	0	0 %	1	4 %
Vega samlet	439	26	6 %	413	15	4 %	398	9	2 %	389	182	47 %	6	2 %	68	17 %	108	28 %	4	14	4 %	28	7 %

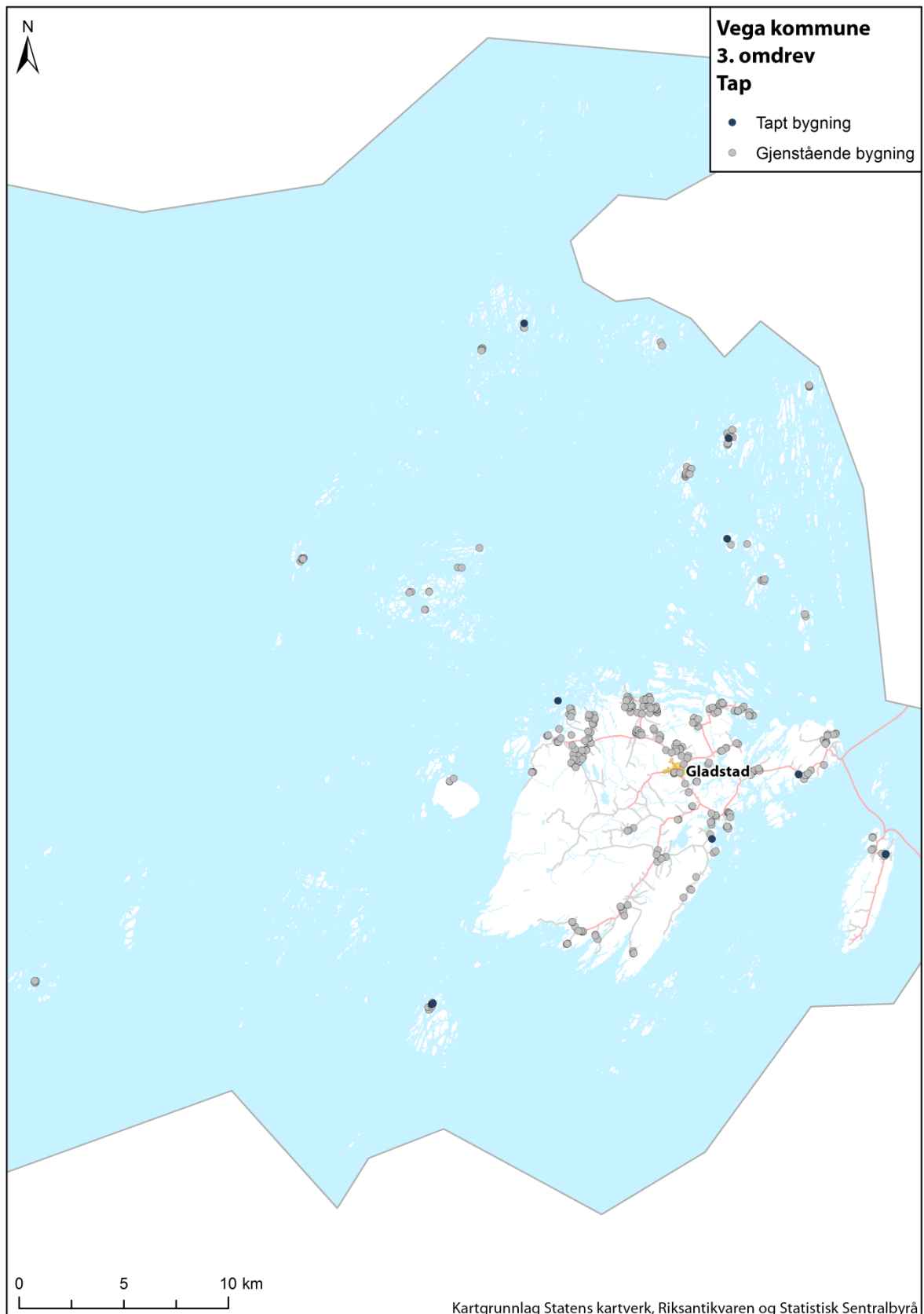
Vedlegg 2: Tap, endring og tilstand i Vega fordelt på registreringskretser

Vega kommune	Under søkt 1. omdrev	Tapt 1. omdrev		Under søkt 2. omdrev	Tapt 2. omdrev		Under søkt 3. omdrev	Tapt 3. omdrev		Gjenstående 3. omdrev	Endret totalt		A-stor endring		B-middels endring		C-liten endring		Står	Sterkt truet		Truet	
			%			%			%			%		%		%		%			%		%
101 Ylvingen	11	0	0 %	11	0	0 %	11	1	9 %	10	4	40 %	1	10 %	2	20 %	1	10 %	0	2	20 %	0	0 %
102 Igerøy	33	3	9 %	30	0	0 %	30	1	3 %	29	18	62 %		0 %	8	28 %	10	34 %	0	1	3 %	2	7 %
103 Kjøl	34	3	9 %	31	1	3 %	30	1	3 %	29	12	41 %	1	3 %	4	14 %	7	24 %	0	1	3 %	0	0 %
104 Vika	35	2	6 %	33	1	3 %	32	0	0 %	32	8	25 %		0 %	2	6 %	6	19 %	0	1	3 %	2	6 %
105 Åsen/Marker	6	0	0 %	6	0	0 %	6	0	0 %	6	2	33 %	1	17 %		0 %	1	17 %	0	0	0 %	3	50 %
106 Gladstad	23	1	4 %	22	0	0 %	22	0	0 %	22	7	32 %		0 %	5	23 %	2	9 %	0	0	0 %	7	32 %
107 Hongset	44	0	0 %	44	1	2 %	43	0	0 %	43	21	49 %		0 %	6	14 %	15	35 %	0	1	2 %	5	12 %
108 Holand	78	2	3 %	76	2	3 %	74	0	0 %	74	32	43 %	1	1 %	13	18 %	18	24 %	0	4	5 %	5	7 %
109 Valla	78	9	12 %	69	6	9 %	63	1	2 %	62	29	47 %	1	2 %	16	26 %	12	19 %	0	3	5 %	3	5 %
110 Hysvær	45	2	4 %	43	3	7 %	40	2	5 %	38	22	58 %	1	3 %	6	16 %	15	39 %	1	1	3 %	0	0 %
111 Skogsholmen	52	4	8 %	48	1	2 %	47	3	6 %	44	27	61 %		0 %	6	14 %	21	48 %	3	0	0 %	1	2 %
Vega samlet	439	26	6 %	413	15	4 %	398	9	2 %	389	182	47 %	6	2 %	68	17 %	108	28 %	4	14	4 %	28	7 %

Vedlegg 3: Kommune- og fylkeskart

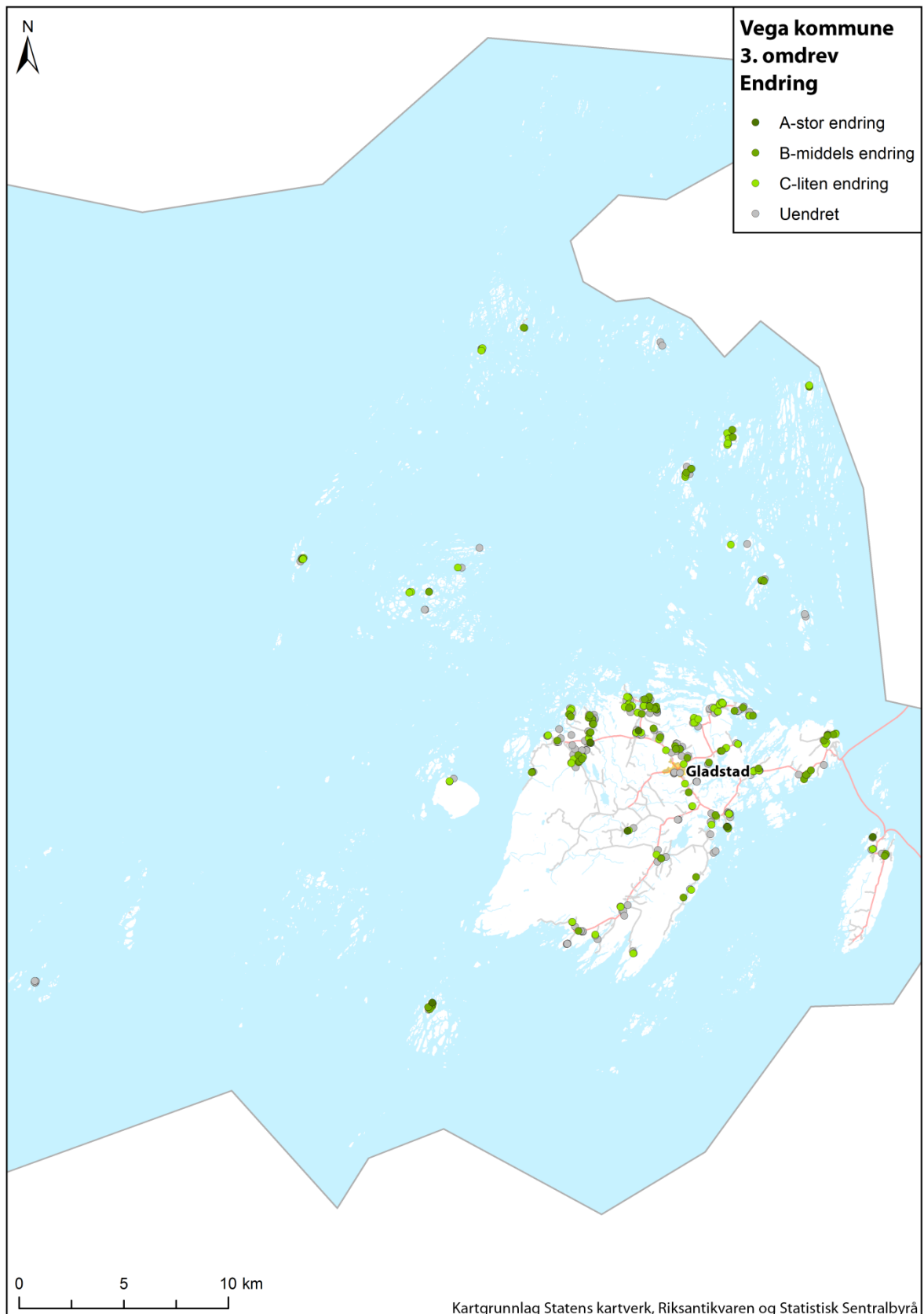

Vedlegg 4: Kart over tapte bygninger i Vega 3. omdrev

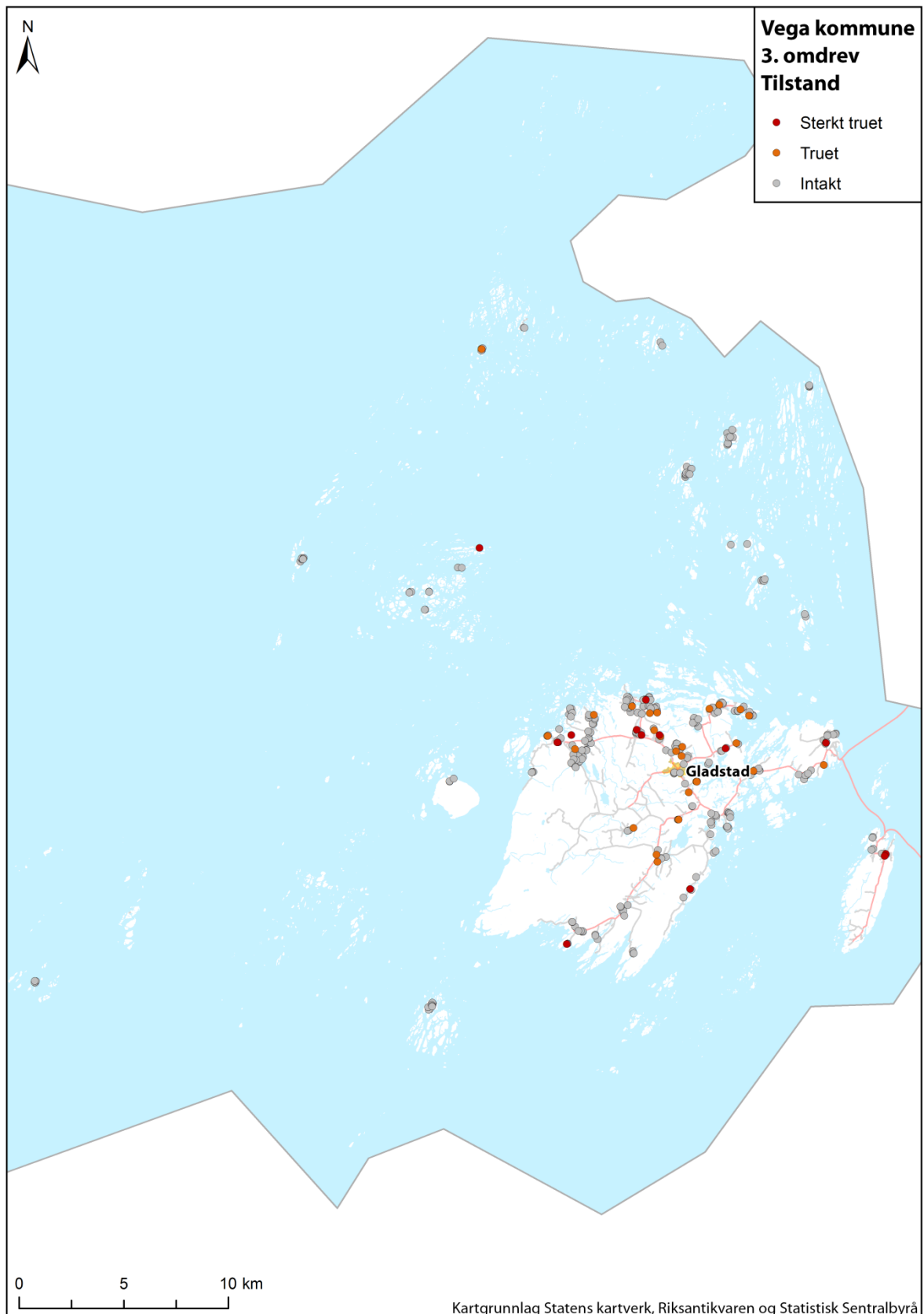

Vedlegg 5: Kart over endrete bygninger i Vega 3. omdrev

Vedlegg 6: Kart over truede bygninger i Vega 3. omdrev

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 76
ISSN 1503-4895
ISBN 978-82-8101-218-9

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 934 66 230

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 922 89 252

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 25
7013 TRONDHEIM
Telefon: 922 66 779 /
405 50 126

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00